

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

הוציאו לו פרק חמישי יומא

וכי תימא אורחא דמילתא למיתב לימין. נ"ל לפרש כלומר אדרבה כי היכי דהתם יהי קודשא צריך הוא מימינו הכא נמי המתפלל יתן שלום לימין שלו צרישא ת"ל יפול מנדך אלף אלמא דיש לנפש על כנגד השמאלני צרישא והדר לימין וטעמא הוה דהו לימין הקצ"ה צרישא: **תנן** במאן דאמר ארון גלה לבבל. אע"ג דרבי יהודה אומר במקומו נגנו ופליג צפיסא גדי כן ולא פליג צרישא אחרון י"ל פליג צרישא צרישא אחרון: **ופליגא** דע"פ. ל' דלומר לר"ש גלה לצבל פליגא דעולא דלומר לר"ש דלרון נגנו: כרובים

נו א ב מי פ"ה מהל' תפלה הלכה י סגנו עשין יג טו"ש"ע א"ח סי' קג סעיף א [נד אלמא צרישא פ"ה דף כד. סי' קלג] ר"ש שם סי' כג: גח ג דה מי פ"ד מהל' עבודת יו"כ הלכה א: גט ו מי"י שם הלכה ג: ב ז ח ט מי"י שם פ"ג הלכה ה ופ"ה מהל' מעשה קרינות הלכה י: טא י מי"י פ"ד מהל' עבודת יו"כ הלכה ג: טב כ מי"י שם פ"ג הלכה ה: סג ד מי"י שם פ"ד הלכה ז ופ"ג הלכה ה:

אמרו ליה לרב יוסף. שהו"א היה מאור עינים^א ואינו מכיר צדבר: תרום רישך. מהיה ראש ישיבת^ב הכרך: התם מיבני ליה למיקם. צמקום שהפסיעות כלות ולא לתזור לאלתר: ואם לא עשה בן. נראה כמו שלא נטל רשות להיפטר: ודאוי הו שפ"א התפלל^ג. ראי ל' לו שלא התפלל גרסינן כלומר נטל היה לו אם לא התפלל כמו ראי לו שלא צל לעולם^ד: מימינו אש דת. אלמא לימין עדיפא: ורבבה מימינך. הימין סובלת רצנה מויקין: וכי תימא אורחא הוה. שהימין מוכנת להשתמש זה לכך יתנו הלוטות צימין ולאו תשיבותא דימין היא: לשמאל דידך. היא ימינו של הקצ"ה שהמתפלל רואה עצמו כאילו שכינה למול פניו שנאמר שומי ה' לנגדי תמיד^ה (מהל' טו): שחונה. תמה: עביד שולטן. עושה ממשלה: עוברי דרכים. מתפללים שלא ירדו גשמים: והנינא בנחת. שאין לי זריעה בשדות: **מתני'** נביאים הראשונים. דוד ושמאל מפרש צמקום (דף מה): ושתייה היתה נקראת. מפרש צמקום: למקום שנכנס. לצית קדשי הקדשים: במקום שעמד. צין הצדים: ו"א היה מתכוון להוות ל"א למעלה וכו'. שמהא אחת למעלה צמודה של כפורת העליון והשבע למטה ממלמטה (א) שהי לא על הכפורת ונוגעים אלף לארץ נופלות: אלא כמצליף. צסורה זו תחת זו כל שמונה הזאות. כמלליף לא ידעמי לסונו: וכך היה מונה. צגמרא^ו מפרש טעמא: נפ"א דם הפר תחילה והניח דם השעיר. מקנא דמילתיה דר' יהודה היא דלומר לא היה שם אלף כן אחד וצריך לטול דם הפר מחילה (ד): על הפרובות. כדכתיב וכן יעשה לאהל מועד (ויקרא טו): עיריה דם הפר וכו'. כדכתיב צממות המזנח ולקח מדם הפר ומדם השעיר מדם שניהן יחדיו: ונתן המלא וכו'. צגמרא^ז מפרש חוזר ומערה מורק מלא לתוך הריקן כדי לערצן יפה: גמ' ויביאו בב"ה. ליהוימין: עם בלי חמדת (ה). הוה ארון^ח: ויארבו הבדים וגו'. סיפיה דקרא ויהיו שם עד היום הזה: ופליגא דעולא. הא דמניח ר' שמעון אומר ארון גלה לצבל: ראשונה ושניה. כלומר משני מקראות: כל

(א) מענין דף כד: (ב) [תוספתא פ"ג הל' יא. א] [סנהדרין דף כו: א.] [לעיל טו. זמנים לת. א.] (ג) [ע"י מוס' לקמן ט: ד"ה עיריה] וכן בת"י שם: ד"ה עיריה, (ד) [תוספתא שקלים פ"ג ע"ג ומוספי סוטה פ"ג ה"ב]. חגיגה יא: (ט) סנהדרין כב. (ביאור הגר"א א"ח סי' צח.) (י) גמ' (כ) נהג, (ל) נהג, (מ) תוספתא שקלים וסוטה (וע"י רבינו אליקים.) (נ) קידושין דף לא. (ס) בפירוקן הלכה ב, (ע) בסדר עבודה "אתה כוננת עולם ברב חסד" (והוא הסדר עבודה שהגיה רבינו חם בת"י לקמן סז: וע"פ.)

הגהות הב"ח

(א) גמ' ראי לו שלא התפלל ומשום רב שמעיה אמרו: (ב) מתני' הפלו לו את השעיר כו' אחת למעלה ושבע למטה. נ"צ ס"א ולא היה מתכוון להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף: (ג) רש"י ד"ה ולא היה מתכוון כו' והשבע למטה ממלמטה בעוביה שהי לא על כו': (ד) ד"ה נטל כו' דם הפר מחילה כדי להניח דם השעיר בכך שהיה עליו דם הפר הס"ד: (ה) ד"ה עס כלי חמדת בית ה' הוה הארון:

הגהות הגר"א

[א] במשנה המלו וכו' ושבע למטה. נ"צ וכו' (כנ"ל ו"א היה מתכוון כו'. וכו' נמשכות):

תוספות ישנים

מאי מצ"י. צירוף (מ"ט) מייסד זה ולא יגמיה סברה זה על זה וחו שיעט הפייט נסדר ויה"כ"ג) לל דלות עס קדש רב לעלוי: מעשה בכמה אחד שהארץ בתפלתו. מירושלמי (אמר שמעון הצדיק היה:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

(א) [יאמר יי מסיני בא וזרח משעיר למו הפ"ע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו: (דברים ל. ב.)

פ"ל מצדף אלף

ורבבה מימינך אלף לא יגש: (תהלים צא. ז)

הגהות וצינונים

[א] ובראשונים המוכאים באות הבא: [ב] מ"אמר ליה רב מרדכי: עד כאן ליתא בהרבה ראשונים וכת"י, ובר"ח וכן ברי"ף ורא"ש ספ"ה דברכות איתיה בסוף הסוגיא. ובהגהת הבי"ח על הרי"ף שם בשם הרשב"א סי' תל"ז דרב מרדכי זה אינו אמורא אלא גאון אחד, וכ"ה בשלטי הגבורים על המרדכי שם: [ג] ברא"ש ספ"ה דברכות הגי' רבבה ובמע"י שם כתב דכן נראה לו יותר: [ד] ראשונים וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ה] "קא אמאי" ליתא בראשונים (ו) וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ז] דפו"י לפרנסה: [ח] בכת"י כן פוסק ו"א [ט] רש"א מ"ז [בתוספ' איתא ובי יהודה בן לקיש ומעשה מיושב קרית התיס' ד"ה תנן וכן נזכר תנא זה לקמן פה. דתניא אין מצליף כו' ובשבת מג ע"ב כתנאי אין כו' רבי יהודה בן לקיש כו' וחגיגה ט ע"ב מיהו בירושלמי דשקלים ריש פ"ז איתא ר' יהודה בר אילעאי (גליין): [י] גיר' רש"י רישא דקרא ויארבו הבדים וכן הוא בעי"ן (גליין): [יא] ויביאהו בכלה עם כלי חמדת בית ה' ליתא בראשונים וכת"י, וע"י ר"ח בתחילת עמוד הבא: [יב] ברש"י שבע"י נוסף כ"ה: [יג] ברש"י שבע"י (דפו"י) ליפטר ודאוי לו שלא התפלל גרסינן כלומר וכו', והד"א: [יד] נראה להסיף הא דאמר לר"ש דלרון גלה (בארות המים):

רבינו הננאל

מצוה להביא מן ההדיוט.

והא דאמר למעלה או שחיסר אחת מסממניה חייב מיתה ואקשיני ותיפוק ליה דכיון דאיתא עשרה כהלכתה כאילו אינה קטורת ונמצאת ביאתן בלא עבודה. וכתוב ואל יבא בכל עת אל הקודש ולא ימות. ופירק רב אשי כגון דעיל ב' קטורת אחת שלמה ואחת חסירה אביאה לא מחייב דהא עיל ליה שלמה. אהקטרה הוא דמחייב דקא מקטיר חסירה: ירושלמי היה מהלך בין ב' פרוכות ודוחק בצדלי דיו כדי שלא ישרפו בפרוכת. כיצד הוא עושה א"ר חנינא מניח את הכף בארץ חורקה באויר וקולטה במחתה. שמאל אמר בורה (ב) בגדלו. ר' יוחנן אמר מערה מתוך הכף והיא מתמרת ועולה. ואח"כ היא פרשה וירדת. יצא וכו' לו דרך כניסתו כו' יוסי ברם ר' מאיר אפי' בעי לא יכיל למה כדי שלא יתן אחריו לקודש: מ"ל שנאמר ויבא שלמה לבמה אשר בנגבון ירושלים מקיש ביאת גבעון לביאת ירושלים מה ביאתו לגבעון פניו כלפי במה אף ביאתו לירושלים פניו כלפי במה וכן הכהנים בעבודתם ולר"ש בדוכנס ישראל במעמדם כולם כשנפטרים לא היו מחזירים פניהם והולכים אלא מצדידים וכן תלמידי הנפטר מוכו אין מחזיר את פניו אלא מצד הוולך. כי הא דר' אלעזר כי הוה מייפטר מר' יוחנן אי הוה בעי ר' יוחנן לסגוי הוה גחין ר' אלעזר קאי אדוכתיה עד דהוה ר' יוחנן מיכסי מיניה. ואי הוה בעי ר' אלעזר לסגוי הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מיכסי ר' יוחנן מיניה. רבא כד הוה מייפטר מרב יוסף הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מנקפן כרעיה ומתוסין נדמיה אסקופתא דרב יוסף. אודעיה לרב יוסף דהוה הוא סגי נהורא^א אמר יהא רעוא דתירוש רישא אכולא כרכא. וי"א שתהיה בכל הלכה כרכא. ארבי"ל

הגהות הגר"א

[א] במשנה המלו וכו' ושבע למטה. נ"צ וכו' (כנ"ל ו"א היה מתכוון כו'. וכו' נמשכות):

תוספות ישנים

מאי מצ"י. צירוף (מ"ט) מייסד זה ולא יגמיה סברה זה על זה וחו שיעט הפייט נסדר ויה"כ"ג) לל דלות עס קדש רב לעלוי: מעשה בכמה אחד שהארץ בתפלתו. מירושלמי (אמר שמעון הצדיק היה:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

(א) [יאמר יי מסיני בא וזרח משעיר למו הפ"ע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו: (דברים ל. ב.)

פ"ל מצדף אלף

ורבבה מימינך אלף לא יגש: (תהלים צא. ז)

הגהות וצינונים

[א] ובראשונים המוכאים באות הבא: [ב] מ"אמר ליה רב מרדכי: עד כאן ליתא בהרבה ראשונים וכת"י, ובר"ח וכן ברי"ף ורא"ש ספ"ה דברכות איתיה בסוף הסוגיא. ובהגהת הבי"ח על הרי"ף שם בשם הרשב"א סי' תל"ז דרב מרדכי זה אינו אמורא אלא גאון אחד, וכ"ה בשלטי הגבורים על המרדכי שם: [ג] ברא"ש ספ"ה דברכות הגי' רבבה ובמע"י שם כתב דכן נראה לו יותר: [ד] ראשונים וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ה] "קא אמאי" ליתא בראשונים (ו) וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ז] דפו"י לפרנסה: [ח] בכת"י כן פוסק ו"א [ט] רש"א מ"ז [בתוספ' איתא ובי יהודה בן לקיש ומעשה מיושב קרית התיס' ד"ה תנן וכן נזכר תנא זה לקמן פה. דתניא אין מצליף כו' ובשבת מג ע"ב כתנאי אין כו' רבי יהודה בן לקיש כו' וחגיגה ט ע"ב מיהו בירושלמי דשקלים ריש פ"ז איתא ר' יהודה בר אילעאי (גליין): [י] גיר' רש"י רישא דקרא ויארבו הבדים וכן הוא בעי"ן (גליין): [יא] ויביאהו בכלה עם כלי חמדת בית ה' ליתא בראשונים וכת"י, וע"י ר"ח בתחילת עמוד הבא: [יב] ברש"י שבע"י נוסף כ"ה: [יג] ברש"י שבע"י (דפו"י) ליפטר ודאוי לו שלא התפלל גרסינן כלומר וכו', והד"א: [יד] נראה להסיף הא דאמר לר"ש דלרון גלה (בארות המים):

רבינו הננאל

מצוה להביא מן ההדיוט.

והא דאמר למעלה או שחיסר אחת מסממניה חייב מיתה ואקשיני ותיפוק ליה דכיון דאיתא עשרה כהלכתה כאילו אינה קטורת ונמצאת ביאתן בלא עבודה. וכתוב ואל יבא בכל עת אל הקודש ולא ימות. ופירק רב אשי כגון דעיל ב' קטורת אחת שלמה ואחת חסירה אביאה לא מחייב דהא עיל ליה שלמה. אהקטרה הוא דמחייב דקא מקטיר חסירה: ירושלמי היה מהלך בין ב' פרוכות ודוחק בצדלי דיו כדי שלא ישרפו בפרוכת. כיצד הוא עושה א"ר חנינא מניח את הכף בארץ חורקה באויר וקולטה במחתה. שמאל אמר בורה (ב) בגדלו. ר' יוחנן אמר מערה מתוך הכף והיא מתמרת ועולה. ואח"כ היא פרשה וירדת. יצא וכו' לו דרך כניסתו כו' יוסי ברם ר' מאיר אפי' בעי לא יכיל למה כדי שלא יתן אחריו לקודש: מ"ל שנאמר ויבא שלמה לבמה אשר בנגבון ירושלים מקיש ביאת גבעון לביאת ירושלים מה ביאתו לגבעון פניו כלפי במה אף ביאתו לירושלים פניו כלפי במה וכן הכהנים בעבודתם ולר"ש בדוכנס ישראל במעמדם כולם כשנפטרים לא היו מחזירים פניהם והולכים אלא מצדידים וכן תלמידי הנפטר מוכו אין מחזיר את פניו אלא מצד הוולך. כי הא דר' אלעזר כי הוה מייפטר מר' יוחנן אי הוה בעי ר' יוחנן לסגוי הוה גחין ר' אלעזר קאי אדוכתיה עד דהוה ר' יוחנן מיכסי מיניה. ואי הוה בעי ר' אלעזר לסגוי הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מיכסי ר' יוחנן מיניה. רבא כד הוה מייפטר מרב יוסף הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מנקפן כרעיה ומתוסין נדמיה אסקופתא דרב יוסף. אודעיה לרב יוסף דהוה הוא סגי נהורא^א אמר יהא רעוא דתירוש רישא אכולא כרכא. וי"א שתהיה בכל הלכה כרכא. ארבי"ל

הגהות הגר"א

[א] במשנה המלו וכו' ושבע למטה. נ"צ וכו' (כנ"ל ו"א היה מתכוון כו'. וכו' נמשכות):

תוספות ישנים

מאי מצ"י. צירוף (מ"ט) מייסד זה ולא יגמיה סברה זה על זה וחו שיעט הפייט נסדר ויה"כ"ג) לל דלות עס קדש רב לעלוי: מעשה בכמה אחד שהארץ בתפלתו. מירושלמי (אמר שמעון הצדיק היה:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

(א) [יאמר יי מסיני בא וזרח משעיר למו הפ"ע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו: (דברים ל. ב.)

פ"ל מצדף אלף

ורבבה מימינך אלף לא יגש: (תהלים צא. ז)

הגהות וצינונים

[א] ובראשונים המוכאים באות הבא: [ב] מ"אמר ליה רב מרדכי: עד כאן ליתא בהרבה ראשונים וכת"י, ובר"ח וכן ברי"ף ורא"ש ספ"ה דברכות איתיה בסוף הסוגיא. ובהגהת הבי"ח על הרי"ף שם בשם הרשב"א סי' תל"ז דרב מרדכי זה אינו אמורא אלא גאון אחד, וכ"ה בשלטי הגבורים על המרדכי שם: [ג] ברא"ש ספ"ה דברכות הגי' רבבה ובמע"י שם כתב דכן נראה לו יותר: [ד] ראשונים וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ה] "קא אמאי" ליתא בראשונים (ו) וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ז] דפו"י לפרנסה: [ח] בכת"י כן פוסק ו"א [ט] רש"א מ"ז [בתוספ' איתא ובי יהודה בן לקיש ומעשה מיושב קרית התיס' ד"ה תנן וכן נזכר תנא זה לקמן פה. דתניא אין מצליף כו' ובשבת מג ע"ב כתנאי אין כו' רבי יהודה בן לקיש כו' וחגיגה ט ע"ב מיהו בירושלמי דשקלים ריש פ"ז איתא ר' יהודה בר אילעאי (גליין): [י] גיר' רש"י רישא דקרא ויארבו הבדים וכן הוא בעי"ן (גליין): [יא] ויביאהו בכלה עם כלי חמדת בית ה' ליתא בראשונים וכת"י, וע"י ר"ח בתחילת עמוד הבא: [יב] ברש"י שבע"י נוסף כ"ה: [יג] ברש"י שבע"י (דפו"י) ליפטר ודאוי לו שלא התפלל גרסינן כלומר וכו', והד"א: [יד] נראה להסיף הא דאמר לר"ש דלרון גלה (בארות המים):

רבינו הננאל

מצוה להביא מן ההדיוט.

והא דאמר למעלה או שחיסר אחת מסממניה חייב מיתה ואקשיני ותיפוק ליה דכיון דאיתא עשרה כהלכתה כאילו אינה קטורת ונמצאת ביאתן בלא עבודה. וכתוב ואל יבא בכל עת אל הקודש ולא ימות. ופירק רב אשי כגון דעיל ב' קטורת אחת שלמה ואחת חסירה אביאה לא מחייב דהא עיל ליה שלמה. אהקטרה הוא דמחייב דקא מקטיר חסירה: ירושלמי היה מהלך בין ב' פרוכות ודוחק בצדלי דיו כדי שלא ישרפו בפרוכת. כיצד הוא עושה א"ר חנינא מניח את הכף בארץ חורקה באויר וקולטה במחתה. שמאל אמר בורה (ב) בגדלו. ר' יוחנן אמר מערה מתוך הכף והיא מתמרת ועולה. ואח"כ היא פרשה וירדת. יצא וכו' לו דרך כניסתו כו' יוסי ברם ר' מאיר אפי' בעי לא יכיל למה כדי שלא יתן אחריו לקודש: מ"ל שנאמר ויבא שלמה לבמה אשר בנגבון ירושלים מקיש ביאת גבעון לביאת ירושלים מה ביאתו לגבעון פניו כלפי במה אף ביאתו לירושלים פניו כלפי במה וכן הכהנים בעבודתם ולר"ש בדוכנס ישראל במעמדם כולם כשנפטרים לא היו מחזירים פניהם והולכים אלא מצדידים וכן תלמידי הנפטר מוכו אין מחזיר את פניו אלא מצד הוולך. כי הא דר' אלעזר כי הוה מייפטר מר' יוחנן אי הוה בעי ר' יוחנן לסגוי הוה גחין ר' אלעזר קאי אדוכתיה עד דהוה ר' יוחנן מיכסי מיניה. ואי הוה בעי ר' אלעזר לסגוי הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מיכסי ר' יוחנן מיניה. רבא כד הוה מייפטר מרב יוסף הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מנקפן כרעיה ומתוסין נדמיה אסקופתא דרב יוסף. אודעיה לרב יוסף דהוה הוא סגי נהורא^א אמר יהא רעוא דתירוש רישא אכולא כרכא. וי"א שתהיה בכל הלכה כרכא. ארבי"ל

הגהות הגר"א

[א] במשנה המלו וכו' ושבע למטה. נ"צ וכו' (כנ"ל ו"א היה מתכוון כו'. וכו' נמשכות):

תוספות ישנים

מאי מצ"י. צירוף (מ"ט) מייסד זה ולא יגמיה סברה זה על זה וחו שיעט הפייט נסדר ויה"כ"ג) לל דלות עס קדש רב לעלוי: מעשה בכמה אחד שהארץ בתפלתו. מירושלמי (אמר שמעון הצדיק היה:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

(א) [יאמר יי מסיני בא וזרח משעיר למו הפ"ע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו: (דברים ל. ב.)

פ"ל מצדף אלף

ורבבה מימינך אלף לא יגש: (תהלים צא. ז)

הגהות וצינונים

[א] ובראשונים המוכאים באות הבא: [ב] מ"אמר ליה רב מרדכי: עד כאן ליתא בהרבה ראשונים וכת"י, ובר"ח וכן ברי"ף ורא"ש ספ"ה דברכות איתיה בסוף הסוגיא. ובהגהת הבי"ח על הרי"ף שם בשם הרשב"א סי' תל"ז דרב מרדכי זה אינו אמורא אלא גאון אחד, וכ"ה בשלטי הגבורים על המרדכי שם: [ג] ברא"ש ספ"ה דברכות הגי' רבבה ובמע"י שם כתב דכן נראה לו יותר: [ד] ראשונים וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ה] "קא אמאי" ליתא בראשונים (ו) וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ז] דפו"י לפרנסה: [ח] בכת"י כן פוסק ו"א [ט] רש"א מ"ז [בתוספ' איתא ובי יהודה בן לקיש ומעשה מיושב קרית התיס' ד"ה תנן וכן נזכר תנא זה לקמן פה. דתניא אין מצליף כו' ובשבת מג ע"ב כתנאי אין כו' רבי יהודה בן לקיש כו' וחגיגה ט ע"ב מיהו בירושלמי דשקלים ריש פ"ז איתא ר' יהודה בר אילעאי (גליין): [י] גיר' רש"י רישא דקרא ויארבו הבדים וכן הוא בעי"ן (גליין): [יא] ויביאהו בכלה עם כלי חמדת בית ה' ליתא בראשונים וכת"י, וע"י ר"ח בתחילת עמוד הבא: [יב] ברש"י שבע"י נוסף כ"ה: [יג] ברש"י שבע"י (דפו"י) ליפטר ודאוי לו שלא התפלל גרסינן כלומר וכו', והד"א: [יד] נראה להסיף הא דאמר לר"ש דלרון גלה (בארות המים):

רבינו הננאל

מצוה להביא מן ההדיוט.

והא דאמר למעלה או שחיסר אחת מסממניה חייב מיתה ואקשיני ותיפוק ליה דכיון דאיתא עשרה כהלכתה כאילו אינה קטורת ונמצאת ביאתן בלא עבודה. וכתוב ואל יבא בכל עת אל הקודש ולא ימות. ופירק רב אשי כגון דעיל ב' קטורת אחת שלמה ואחת חסירה אביאה לא מחייב דהא עיל ליה שלמה. אהקטרה הוא דמחייב דקא מקטיר חסירה: ירושלמי היה מהלך בין ב' פרוכות ודוחק בצדלי דיו כדי שלא ישרפו בפרוכת. כיצד הוא עושה א"ר חנינא מניח את הכף בארץ חורקה באויר וקולטה במחתה. שמאל אמר בורה (ב) בגדלו. ר' יוחנן אמר מערה מתוך הכף והיא מתמרת ועולה. ואח"כ היא פרשה וירדת. יצא וכו' לו דרך כניסתו כו' יוסי ברם ר' מאיר אפי' בעי לא יכיל למה כדי שלא יתן אחריו לקודש: מ"ל שנאמר ויבא שלמה לבמה אשר בנגבון ירושלים מקיש ביאת גבעון לביאת ירושלים מה ביאתו לגבעון פניו כלפי במה אף ביאתו לירושלים פניו כלפי במה וכן הכהנים בעבודתם ולר"ש בדוכנס ישראל במעמדם כולם כשנפטרים לא היו מחזירים פניהם והולכים אלא מצדידים וכן תלמידי הנפטר מוכו אין מחזיר את פניו אלא מצד הוולך. כי הא דר' אלעזר כי הוה מייפטר מר' יוחנן אי הוה בעי ר' יוחנן לסגוי הוה גחין ר' אלעזר קאי אדוכתיה עד דהוה ר' יוחנן מיכסי מיניה. ואי הוה בעי ר' אלעזר לסגוי הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מיכסי ר' יוחנן מיניה. רבא כד הוה מייפטר מרב יוסף הוה אול אחוריה אחוריה עד דהוה מנקפן כרעיה ומתוסין נדמיה אסקופתא דרב יוסף. אודעיה לרב יוסף דהוה הוא סגי נהורא^א אמר יהא רעוא דתירוש רישא אכולא כרכא. וי"א שתהיה בכל הלכה כרכא. ארבי"ל

הגהות הגר"א

[א] במשנה המלו וכו' ושבע למטה. נ"צ וכו' (כנ"ל ו"א היה מתכוון כו'. וכו' נמשכות):

תוספות ישנים

מאי מצ"י. צירוף (מ"ט) מייסד זה ולא יגמיה סברה זה על זה וחו שיעט הפייט נסדר ויה"כ"ג) לל דלות עס קדש רב לעלוי: מעשה בכמה אחד שהארץ בתפלתו. מירושלמי (אמר שמעון הצדיק היה:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

(א) [יאמר יי מסיני בא וזרח משעיר למו הפ"ע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו: (דברים ל. ב.)

פ"ל מצדף אלף

ורבבה מימינך אלף לא יגש: (תהלים צא. ז)

הגהות וצינונים

[א] ובראשונים המוכאים באות הבא: [ב] מ"אמר ליה רב מרדכי: עד כאן ליתא בהרבה ראשונים וכת"י, ובר"ח וכן ברי"ף ורא"ש ספ"ה דברכות איתיה בסוף הסוגיא. ובהגהת הבי"ח על הרי"ף שם בשם הרשב"א סי' תל"ז דרב מרדכי זה אינו אמורא אלא גאון אחד, וכ"ה בשלטי הגבורים על המרדכי שם: [ג] ברא"ש ספ"ה דברכות הגי' רבבה ובמע"י שם כתב דכן נראה לו יותר: [ד] ראשונים וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ה] "קא אמאי" ליתא בראשונים (ו) וכת"י לימיניה (וכצ"ל באו"ז ח"א סי' ק): [ז] דפו"י לפרנסה: [ח] בכת"י כן פוסק ו"א [ט] רש"א מ"ז [בתוספ' איתא ובי יהודה בן לקיש ומעשה מיושב קרית התיס' ד"ה תנן וכן נזכר תנא זה לקמן פה. דתניא אין מצליף כו' ובשבת מג ע"ב כתנאי אין כו' רבי יהודה בן לקיש כו' וחגיגה ט ע"ב מיהו בירושלמי דשקלים ריש פ"ז איתא ר' יהודה בר אילעאי (גליין): [י] גיר' רש"י רישא דקרא ויארבו הבדים וכן הוא בעי"ן (גליין): [יא] ויביאהו בכלה עם כלי חמדת בית ה' ליתא בראשונים וכת"י, וע"י ר"ח בתחילת עמוד הבא: [יב] ברש"י שבע"י נוסף כ"ה: [יג] ברש"י שבע"י (דפו"י) ליפטר ודאוי לו שלא התפלל גרסינן כלומר וכו', והד"א: [יד] נראה להסיף הא דאמר לר"ש דלרון גלה (בארות המים):

הוציאו לו

פרק חמישי יומא

נד.

רבינו חננאל

(א) עיי' נ"ב תניא א"ר"ח (ב) פת, (ג) [שנח קמה:]; (ד) [שקלים פ"ו מ"ב]; (ה) [מסופתה פ"ב הל' יג ע"ש מנחה ט. ט"ש]; (ו) [לעיל דף נ"ג]; (ז) [מנחות דף ק"א]; (ח) מגילה דף א"ג; (ט) במדבר ד ח-ט; (י) תשבות מהר"ם הישנים [ד' קרימונת] סי' כד (מהרש"א); ושם נדפסה רק עד "כמו זה היתרון האחרון"; ובד' בערלין עמ' קלד-ר נדפסה במלואה; (י"ג) עיי' נ"ב תניא חלק א"ר"ח סי' פז ישוב לזה (רש"ש).

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכתיב ואת כל קירות הבית מסב קלע פתוחי מקלעות כרוכים ותמורו' ופטורי' לזיטס וכתוב ופסא זהב משר:

גליון הש"ס

גמ' ועתודותיהם שושתי תיובתא. עין סוטה דף מו ע"ב נרש"י ד"ה ויקהל שמה ו"ע"ו:

תוספות ישנים

מתעסק. ושוקק נקדמונה: היה דוחקין ובלש"ן בפרוכת כו'. נמקדש לשון מיירי ופוכות דבני שהיה פתח בית קדשי הקדש מכון צלמטעמו ושם היה פרוכת כלקמן אלג נמקדש שני לא היה ארון: ובראין א"הם שהיו מעורין. וא"ת אמאי לא תשיב להו כ"ק (דף טו.) כהני נסי' [נרלי] כיון שהיו מראין אותן לעולי הגלים למאי דק"ד פ' שהן הכרוכים שעשה שלמה מזה ומזה מנאים [כמו שאנו אומרים לעיל גבי להם הפנים י"ל שאותם שהיו מעורין זה בזה אין זה נס שכך עשה שלמה כמו הני דעורחא דלקמן לבי אחאי ומקום ארון שלל היה מן המלך לא היו מעורין שלל היו מעורין להם כל כך וגם לא היו [מורדין] וגוף הכרוכים שלל היו מן המדה שהיו כנסייה ה' אמות מימין וה' אמות משמאל גם בזה לא היו מעורין כל כך. מ"ר:

תורה אור השלם

(א) ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הקה:

(ב) ואת היבוס יושב ירושלים לא הורישו בני בנימין וישב היבוס את בני בנימין בירושלים עד היום הקה: [שופטים א, ח, כא]

כל הדרה. הגנו צמדרי חדרים: נ"ב שנה. ה' מחרצות ירושלים צללות דקיהו עד פקידת כורש שעלו לצנות הצית שהרי לקוף ע' לגלות יחוקים היתה הפקידה כמו שטינו צמגילה (דף יב) ו"ח שנה היה מניצוץ יהוקים עד מחרצות ירושלים דלמך מר" גלו צשצע גלו צשמונה גלו צשמונה עשרה גלו צשטע עשרה ופירושו גלה יכניה צשצע לכיצוץ יהוקים שהוא שמונה לנצודלנר גלו דקיהו וגלותו צחרצות ירושלים צשמונה עשר לכיצוץ יהוקים שהוא תשע עשרה לנצודלנר דלמך מר שנה ראשונה כיצט ינייה עליה ויכצט יהוקים: עד בהמה. צהמה צימטריא חמשין ומרין: הגביר ארבים. צספר דניאל כתיב והכי מפרש ליה ר' יוחנן אותה צרית האמור צפרית ומלח שנאמר צו על אשר עזבו את צרית הגביר האויב על ישראל שצט אחד: ארבים. לשטים כמו כל רבי מלך צצל (ירמיה לט):

מתעסק. צטיול ושחוק: רצפה משונה. אחת מן הטבלאות של שם צטרפסה ראה גבוהה ממצרומיה והצין סקילקוה מאחר שנקדסה שם: ביחוד. צצורו: מתליעין בעצבים. דתנן (מדות פ"ג משנה ה) כל עץ שיש צו תולעת פסול למוצח: בעלי מומין. שאין ראוין לעצדה אחרת: נראין ואין נראין. כדמפרש ואזיל צצרייתא שהיו דוחקין וצולטין צפרוכת ונראין כשי דדי אשה צצולטין מתחת חלוקה: ויוצאין בפרוכת. הפרוכה כנגד פתח צצמחילת אמה טרקסין והפתח צצמלע אמה טרקסין היה צצמקדש ראשון: הברוכים. מדוצקין זה בזה ולאחזין ומצקין זה את זה כוכר המוצק את הנקצה: מעורים.

לשון דיצוק כמו (שוקין פ"ג משנה ח) אילן שנפסח ומעורה צקליפה וצמס' צילה (דף יג.) אס היו מעורות צגדין אסורות: ולא יבאו אראות. הלויס צצמדצר אף על פי שהיו נושאין כלי הקודש צצמף לא היו רשאין לכנס צשעת סילוק מסעות שהיו מפרקין את הארון והמוצח להסיעו ממקומו עד שהיו אהין וצניי מנסין אותו צצרתיקיהן כמו שכתוב צצרשה"ו וכסו אותו צצמכסה עור תחש ולקחו צגד תכלת וכסו וגו'. צצלע לשון כיסוי: בבית אביה. צצירוסיה אף ישראל צצמדצר עדיין לא היו גסין צצכינה: נתגרשה קאמרת. האי מעשה צצית שני הוה לאחר שנמגרשו ומזרו: אציבתה ראשונה. למחילת חיבתן שאין גסין זה בזה: במאי עסקינן. האי מגללין להן הפרוכת ומראין להן הכרוכים: מי הוו כרוכים. דקס"ד צצרוצים שעשה שלמה אלל הארון מזה ומזה קאמר: דבני. שצנגד הפתחים פתח אולס והיכל וצית קדשי הקדשים: שלש עשרה פרוכות היו במקדש שני. צשעה לצשעה שערי העזרה שמים צצצר צצמקוס אמה טרקסין ושמים כנגדן לחון צין עליית ההיכל לעליית צית קדשי הקדשים וכי היכי דצצמקדש שני היו פרוכות כנגד הפתחים הכי נמי צצמקדש ראשון: כרוכים דצורתא. מצויירין צכותל צמייני סממניס או

כל הדרה מאי כל הדרה הדרה אתה מה אתה אומר אמר לו שאני אומר ארון במקומו נגנו שנאמר (ו) ויארכו הבדים (ז) וגו' אמר ליה רבה (ח) לעולא מאי משמע (ט) דכתיב (י) ויהיו שם עד היום הזה וכל היכא דכתיב עד היום הזה לעולם הוא והכתיב (יא) ואת היבוס יושב ירושלים לא הורישו בני בנימין וישב היבוס את בני בנימין בירושלים עד היום הזה (יב) הכי נמי דלא גלו והתניא (יג) ר' יהודה אומר חמשים ושתיים שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר (יד) על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עובר ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדרו הלכו בהמה בגימטריא חמשין ושתיים הוו ותניא ר' יוסי אומר שבע שנים נתקיימה (טו) גפרית ומלח בארץ ישראל ואמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי יוסי אתיא ברית ברית כתיב הכא (טז) והגביר ברית לרבים שבוע אחד וכתיב התם (יז) ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם אמר ליה הכא כתיב שם התם לא כתיב שם וכל היכא דכתיב שם לעולם הוא מיתיבי (יח) ומהם מן בני שמעון הלכו להר שעיר אנשים חמש מאות ופלטיה ונעריה ורפיה ועוזיאל בני ישעי בראשם ויכו את שארית הפליטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה (יט) וכבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל כל הארצות (כ) שנאמר (כ"א) ואסיר גבולות עמים ועתודותיהם שושתי תיובתא אמר רב נחמן תנא וחכמים אומרים ארון בלשכת דיר העצים היה גנו אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא (כ"ב) מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה רצפה משונה מחברותיה ובא והודיע את חבירו ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו ביחוד ששם ארון גנו מאי הוה עביד אמר רבי חלבו מתעסק בקרדומו היה תנא דבי רבי ישמעאל שני כהנים בעלי מומין היו מתליעין בעצבים ונשמטה קרדומו של אחד מהם ונפלה שם ויצתה אש ואכלתו רב יהודה רמי כתיב (כ"ג) ויראו ראשי הבדים וכתיב (כ"ד) ולא יראו החוצה הא כיצד נראין ואין נראין תניא נמי הכי (כ"ה) ויראו ראשי הבדים יכול לא יהו זזין ממקומן ת"ל ויארכו הבדים יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין ת"ל ולא יראו החוצה הא כיצד דוחקין וצולטין ויוצאין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה שנא' (כ"ו) צרור המור דודי לי בין שדי ילין אמר רב קטינא בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרוכים שהיו מעורים זה בזה ואומרים להן ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה מתיב רב חסדא (כ"ז) ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ואמר רב יהודה אמר רב (כ"ח) בשעת הכנסת כלים לנרתק שלהם אמר רב נחמן משל לכלה כל זמן שהיא בבית אביה צנועה מבעלה כיון שבאתה לבית חמיה אינה צנועה מבעלה מתיב רב חנא בר רב קטינא מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וכו' אמר ליה נתגרשה קא אמרת נתגרשה חזרו לחיבתה הראשונה במאי עסקינן אי נימא (כ"ט) במקדש ראשון מי הואי פרוכת אלא במקדש שני מי הוו כרוכים לעולם במקדש ראשון ומאי פרוכת פרוכת דבבי דאמר רבי זירא אמר רב (ל) שלשה עשר פרוכות היו במקדש שבעה כנגד שבעה שערים שתיים אחת לפתחו של היכל ואחת לפתחו של אולם שתיים בדביר ושתיים כנגדן בעליה רב אחא בר יעקב אמר לעולם במקדש שני וכרוכים דצורתא הוו קיימי דכתיב (מ) ואת כל קירות הבית מסב קלע (נ) כרוכים ותמורות ופטורי ציצים וצפה זהב מישר על המחוקה וכתיב (נ"ב) כמעט איש ולויות מאי כמעט איש ולויות אמר רב רב שיאל

ראשונה הא דאמרן שנאמר ולא יותר דבר אמר ה' אלו עשרת הדברות שבתוכו ושניה מאי דכתיב ויצא מבת ציון כל הדרה ופליגא דעולא דאמר דרבי מתיא שאל לרשב"י וא"ל ארון במקומו נגנו שנאמר ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש אל פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה. איני והכתיב ואת היבוס יושב ירושלים לא הורישו וגו' ועלתה בתיובתא דמקשה וכל היכא דכתיב עד היום הזה לעולם הוא. והתניא ר' יהודה אומר נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר על ההרים אשא בכי ונהי וגו' בהמה בגימטריא נ"ב הוי. ותניא ז' שנים נתקיימה גפרית ומלח בא"י שנא' על אשר עזבו את ברית ה' וגו' וכתיב והגביר ברית לרבים שבוע אחד] מה ברית זו שבוע אף ברית זו שבוע. אמר רב נחמן תנא ארון בלשכת דיר העצים הוא גנו דתנן בשקלים מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה זו הרצפה משונה מחברותיה כו'. תנא ב' כהנים מתליעין בעצבים היו ונפל קרדום אחד מהן ויצאה ואכלתו. תניא כיצד היו הבדים נראים בארון היו דוחקין וצולטין ויוצאים בפרוכת ונראים כבי דדי אשה שנאמר בין שדי ילין וכשהיו ישראל עולין לרגל היו מגללין הפרוכת ומראין להן הכרוכים מעורים זה בזה שנאמר כמעט איש ולויות ואין מראין להן הכרוכים והכתיב ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו ואמרין בשעת הכנסת כלי הקדש לנרתקו כו' ואמרין

לשון דיצוק כמו (שוקין פ"ג משנה ח) אילן שנפסח ומעורה צקליפה וצמס' צילה (דף יג.) אס היו מעורות צגדין אסורות: ולא יבאו אראות. הלויס צצמדצר אף על פי שהיו נושאין כלי הקודש צצמף לא היו רשאין לכנס צשעת סילוק מסעות שהיו מפרקין את הארון והמוצח להסיעו ממקומו עד שהיו אהין וצניי מנסין אותו צצרתיקיהן כמו שכתוב צצרשה"ו וכסו אותו צצמכסה עור תחש ולקחו צגד תכלת וכסו וגו'. צצלע לשון כיסוי: בבית אביה. צצירוסיה אף ישראל צצמדצר עדיין לא היו גסין צצכינה: נתגרשה קאמרת. האי מעשה צצית שני הוה לאחר שנמגרשו ומזרו: אציבתה ראשונה. למחילת חיבתן שאין גסין זה בזה: במאי עסקינן. האי מגללין להן הפרוכת ומראין להן הכרוכים: מי הוו כרוכים. דקס"ד צצרוצים שעשה שלמה אלל הארון מזה ומזה קאמר: דבני. שצנגד הפתחים פתח אולס והיכל וצית קדשי הקדשים: שלש עשרה פרוכות היו במקדש שני. צשעה לצשעה שערי העזרה שמים צצצר צצמקוס אמה טרקסין ושמים כנגדן לחון צין עליית ההיכל לעליית צית קדשי הקדשים וכי היכי דצצמקדש שני היו פרוכות כנגד הפתחים הכי נמי צצמקדש ראשון: כרוכים דצורתא. מצויירין צכותל צמייני סממניס או

ליקוטי רש"י

ואת היבוס יושב ירושלים. מחוץ היה צירוסים ששמו ינוסי ומניי אבימלך היו ולא הורישו מפני הצנועה עד שאל דוד לפי שעדיין היה נכדו קיים והוא צשעט לו ולנינו ולנכדו [שופטים א, כא]. חמישים ושתים שנה. משגלו צימי דקיהו מחרצות ירושלים עד שפקדו צימי כורש ואלו עלו מהם לייסד את הבית שמונה עשרה שנים קודם גמר הבנין שהיו לסוף שצט שנה שנת שמים לדריוש כדלמתינן צמגילה (דף י"א): [שבת קמה:]. על ההרים. על מוקן ההרים. ועל נאות מדבר. ויה רועים צצמדצרות נאות ל' נוח וכן נאות אלהים (מהלים פג) וכן לבינן נאות קודש (שם טג). צצרת. לשון ליה וכן נאות. נדרו הלכו. סופן לילן. ממשים ושמים שנה לא עבר איש ביהודה

נגלות דקיהו עד פקודת כורש מלך פרס ממשים ושמים שנה היו ורמו לדבר ועד צהמה צשמונה צגימטריא ל"צ והצטנן מכוון צמס' צמגילה (ירמיה ט, טו). והגביר ברית ארבים שבוע אחד. והנכדו טיטוס צרית לשיר ישראל. שבוע אחד. יצטוס צהצרת צרית וסלוה עד ז' שנים וצמון הצשעט יפר את צריתו [דניאל ט, כו]. ויכו את שארית הפליטה. מהצכרת דוד כי דוד הכרית כל זכר צאלוס [דברי הימים א, ד, מג]. ועתודותיהם. מעמלס ומלצס [ישעיה י, יג]. תיובתא. ויקהל שמה לו. סיפיה דקדל היא שמה עד היום הזה ומיניה יליף דלא נמלצללה ולא חרצה כדלמתינן כל מקום שנאמר עד היום הזה לעולם ולעולמי עולמים הוא [סוטה מו: ועי' גהש"ס כאן והג' הגר"י שם]. מתליעין. נטעלין תולעת סנאלין [ע"ז ג:]. ויראו ראשי הבדים. צפרוכת כנגד פתח צמלח טרקסין יכול יהיו מקרעין צה ויוצאין מלמול לומר ולא ילאו המולה הא כיצד דוחקין וצולטין כעין שני דדי אשה כעין שנאמר בן שדי ילין [שיר השירים א, א'] [המשך ב"ב].

הגהות וצינונים [ג] צ"ל ויראו ראשי הבדים [גליון:]. [ב] צ"ל רבא (דפ"ח): [ג] ראשונים וכתיב א"ל דכתיב עד היום הזה: [ד] בראשונים ובכתיב נוסף ה"ז דלא גלו והאמר מר (וי"ג והתנן דים פ"ד מ"ד) כבר עלה: [ט] ראשונים וכתיב האומות, וכ"ה בידים ובכרכות כח ע"א: [י] [בע"ז] איתא להיפך ויראו וכו' יכול יהו מקרעין וכו' ויארכו וכו' יכול לא יהיו זזין וכו' [גליון:]. וכן במנחות הוא להיפך ועיין מהרש"א מה שמגיה כאן: [י] [בע"ז] מצלין [גליון:]. [ט] [אמר רב] ליתא ביליש ובכתיב: [ע] [גמי] היטב בפסוקים הללו ומצה ליישב [גליון:]. [ז] צ"ל לביבוש (הג"ר שמחה מדעסו, וכ"ה ברש"י שבע"ז ובכתיב): [ח] צ"ל דלמאי דסי" [גליון] שיה יצחק. ונדצ"ל למאי דסי" [ג] נדצ"ל מהארוך [גנוני יוסף]:

הוציאו לו פרק המישי יומא

(א) [חוספ' פ"ג ה"ב], (ב) לעיל ע"ו. [לקמן ז':] (ג) זכום לת"י. (ד) [שם ג':]. (ה) יתרו בחדש פרשה ו (י"ב"ע). (ו) לקמן פ"ג. (ז) יבמות דף ע"ג. (ח) ע"י י"ש אסתר רמז תתרמו, (ט) ר"ה כ"ד. (י) ע"י סוכה נא סע"ב. (יא) ע"פ לשה"ג גיטין י"ט. (יב) ר"ה כ"ד. (יג) סוף פרשתא א. (יד) בראשית כז כ"ט.

גליון הש"ס

תום ד"ה ברובים כו' ונראה כי דאפי"ו ישראל מותר. ק"ל דלפי דסברי מחלה דלישראל אסור לזיין אף ע"י אחרים ליתסר דאמריה לנכרי שנות ע"י מוס' ר"ה כ"ד ע"ג ד"ה שאני ר"ג ואתריה עשו לו דמילתו נמקום מלוא שאני והכל דל"ש כן ליתסר:

תורה אור השלם

(א) תפארה ירושלים על פני ג' יתה פ"ב מברכה היזקה כי ראו עקרונה גם היא נאנחה ותישב אחר: [איכה א. ח]

(ב) בצקת עפר למוצק ורגבים ידבקו: [איוב לח. טח]

(ג) כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עזו: [איוב לח. י]

(ד) על מה אדניה המבקעו או מי ידה אבן פתחה: [איוב לח. י]

(ה) מומור לאסף אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממוזרח שמש עד מבואו: [תהלים א. א]

(ו) מציון מכלל יפי אלהים הופיע: [תהלים ב. א]

(ז) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים: [בריאת ב. ד]

תוספות ישנים

שברכתן וקצתן דכתיב אורכי אורכי ומנכרין ברוך ומשיתן גדול כל קי: וחכמים אומרים אלו מציון נבראו. אלהם עולם וזמן פנה שמתהו קאי שהתחיל כנגד יוון וה"ל יוסף לא היה גוסס ע"י נביא קמיתא אלו ואלו: ויא' היה מתכוון ליהודות לא שמעיה כו'. לעיל בפ"ק (דף ע"ו) פירש' משנה דכל ז' ימים ורק כו' (אילו אלה פני קדים):

כאיש המעורה בלוייה ש"ו. הגדק וחזק בלשמו צין ורועותיו: הוציאו ש"ו. קיפלוס מן הכותל: מציון נברא. ציון נבראת מחילה וסביבה נדקו רגבים עד סוף העולם מכל זד: בצקת עפר למוצק. מוצק אחד היה לו ומסס נדקו רגבים סביבו: מן הצדדין נברא. ארבע מונקות היו לו ונמתח והלך מכל זד עד שנדק בלמעשה: כי לשלג יאמר הוא ארץ. מעשה ארץ ומינין גשם מטר וגשם מטרות מלרבע דלדין הורידו והגשימו להעשות ארץ: מציון מב"ל יופי. נמריה כמיב: תולדות השמים. מאורות וכוכבים: ה"ג תולדות השמים משמים נבראו ותולדות הארץ מן הארץ נבראו: כמנגנא

העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר בצקת עפר למוצק ורגבים ידבקו רבי יהושע אומר עולם מן הצדדין נברא שנאמר כי לשלג יאמר הוי"ו ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עזו רבי יצחק (נפחא"ב) אמר אבן ירה הקב"ה בים ממנו נשתת העולם שנאמר על מה אדניה המבקעו או מי ידה אבן ירה אבן ירה אלהים ה' ואומר מציון מכלל יפי של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות השמים נבראו תולדות הארץ נבראו וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מומור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממוזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממונו מכלל יופי של עולם: נטל את הדם ממי שממרם בו וכו': מאי כמציף מחוי רב יהודה כמנגנא

אבל זורת דמות צואה שצמיח לא תלמוד לומר ואשר צמיח להציא הסורזרים נראה שהוא מין שד שצמיח שקורין נינס"ל בלשון אשכנזי וכל אילו אינן אסורין לעשותם אלא פרופים חקוקין אצל לא ממין הצבעים כמו שהוכחתי אמנם על כסא שלמה אי תמיה דכתיב ושנים אריות עומדים אצל הידות ושנים עשר אריות וגו' (מלכים א') ואין לומר דעל פי הדיבור הוה כדכתיב וישב שלמה על כסא ה' למלך (דה"א כ"ט) שהרי אין נצח ראוי לחדש דבר מעשה וכו' ואיכא למימר צואה מייגדרת מילתא שאני כמו אליהו צהר הכרמל ושמה צואה מילתא נמי איכא למיגדר מילתא שכהיו עדים צאים להעיד צפניו היו אריות שאגים ונוהמים כמו שיש צמדרס ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר אי נמי יש לומר אחרים עשו לו ומשדל ליכא דרבים שמימי גציה כדלמר גבי ר"ג ומה שעשו צמותי היכל וקדשי קדשים יזורים חקוקים צכותל סביב פני הכפיר אל התימורה מפה ופני אריה אל התימורה מפה"ל יש לומר על פי הדיבור הכל צכת"ל (דה"א כ"ח) אי נמי יש לומר דלא שייך לא תעשה לך פסל אלא צתלוש אצל על הכותל צמוזר לא דליו אלא לניו צעלמא וצטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעשה" כמו זה המירון האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הללמים (ע"ז דף מג:) מוכח דכל מיני פרופין מותר לעשות אפילו חקוקין וחומתה צולט חוץ מפרטוף אדם לחודיה או דמות ארבעה פרופין צהדי הדדי שצכסא הכצד אדם אריה שור נשר דמות שמשין צצמדור העליון וצצמדור תשמישי מקדש לעשות כמותו"ל צית צצנית היכל אכסדרה צצנית אולם כמותן צצרכו ורצו שולחן צצנית שולחן מנורה צצנית מנורה"ל אצל מילי אחרים שרי תדע דלמר אצ"י התם לא אסרה חורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן והדר אמר אצ"י לא אסרה חורה אלא דמות ארבעה פנים צהדי הדדי והדר אמר אצ"י לא אסרה חורה אלא שמשין צצמדור העליון ופרין וצצמדור התחתון מי שרי והתניא אשר צצמים (שמות ב) לרצות חמה ולצנה כוכבים ומזלות ממעל לרצות מלאכי השרת ומשני כי תניא ההיא לעודם ופרין לעצם אפילו שלשול קטן נמי ומשני אין הכי נמי ומסיפא דקרא נפקא אשר צצרך לרצות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרצות שלשול קטן ופרין ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון אהי לא תעשון כדמות שמישי המשמשין לפני כו' ומשני שאני רצן גמלאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלל קאמר אלא ככל"ל הנך שנויי שמע מינה דלא הדר ציה מכל מאי דשני מעיקרא ולא מסרו הכתוב אלא לחכמים ושמשין צצמדקש לא אסירי אלא כמותן דוקא כדמת ארכו ורצו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות צית ושולחן וכלים לפי שהיו צצמדקש אלא ודאי לא אסרה חורה אלא כמותן ממנו ועוד כיון דאפשר לעשות כמותן מסתמא לא אסרה אלא כיונא צהן אצל שמשין צצרקיע שאי אפשר לעשות כמותן אסרה חורה לעשות דוגמתן ואע"פ שאינו עושה כמות ארכו ורצו לפי שאי אפשר לשמשין צצמדור העליון כגון חיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים רבים גציה משום דכתיב לא תעשון לא תעשון"ל מרי זימני לררשה לא תעשון אהי שמשין שאני דהיינו צצמדור העליון כלל וקרי ציה לא תעשון אחי ולהכי פרטוף אדם לחודיה אסור וארבעה פרופין אדם אריה שור ונשר אסור ולעצור עליו צצמים משום פרטוף אדם ומשום ארבעה פרופין צהדי הדדי דהיינו דמות החיות ולא תעשו לכם אינטרין לשמשין צצמדור התחתון כגון חמה ולצנה כוכבים ומזלות ודוקא לכס לעצמכם אצל אחרים עושין לכם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דצרחי עמכם וסמין ליה לא תעשון דהיינו כל שמן השמים לא תעשון דהיינו אפילו שמשין צצמדור התחתון ודוקא אחס לא תעשון אצל אחרים עושין לכם ואת"ל אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש לשמשין צצמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עושין לכם דמשמע לכם לא ימנא לכם וכי האי גוונא דריש צצורת כהנים צצרשת קדושים תהיו"ל אלהי מסכה לא תעשו יכול יעשו"ל אחרים תלמוד לומר"ל לכם והא דתניא אשר צצמים לרצות חמה ולצנה כוכבים ומזלות ממעל לרצות מלאכי השרת ומוקי לה לעודם היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעודם לעצור עליהם משעת עשיה ואע"ג דמלאכי השרת עוצר צלא תעצדם"ל אפילו כשאחרים עשו לו (דהיינו פרטוף אדם"ל) יש לומר לעצור עליו צצמים אי נמי אפילו אם הוא של פרקים דמשום עשייה לחודה לא עצר כדליתא צצרק כל הללמים (ע"ז דף מג:) מכל מקום כי עצד להו לעודם חייב: אלו וא"ו מציון נבראו. פירוש שאמצעיתו"ל של עולם והלדדין מנין נבראו: אלא

צלזרים שהם מיני צבעים צעלמא ואין צהם ממשות כלל דלא חייסין לחשדא אלא צחותם צולט ולא צחותם שוקע וכל סכן צצצר זה שאינו לא שוקע ולא צולט אלא מין צצע צעלמא ונראה לי דאפילו ישראל מותר לצור צורות צמיני צצעים ואין צזה משום לא תעשה לך פסל דלא אסר אלא פרטוף גמור חקוק"ל צצצר אצל צמיני צצעים מותר כדלמר צצוקת הצמים (צ"צ דף נ"ד) הלך צורה צצכסי הגר קנה דרצ לא קנה לגינתא דצי רצ אלא צצורתא והקשה שם רציו שמואל והאמרת (ד' דכור לא קנה אלא צצמה כנגד הפתח ומירן דהתם לאו היינו צורת צציה אלא צצורין צעלמא מעשה לעצעים ופרחים אצל צורת חיה או עוף חשיצא ולא צציען אמה כנגד הפתח אלא דרצ צציר צורת חיה ועוף אלא ודאי צמיני צצעים מותר והא דתניא צצמילתא"ל לא תעשה לך פסל וכו' עד לא יעשה לו גלופה אצל יעשה לו אטומה תלמוד לומר וכל תמונה וכו' עד אפילו צצמה חיה ועוף ודגים וחגבים ואפילו הצוציא ואפילו הסורזרים כו' נראה לי דהכי פירשו גלופה היינו צורה צולטת אטומה צורה שוקעת ואשר צצמים מתחת לארץ להציא את הצוציא פי' שעושה צורה וחוקק דמות צצואה צצמים דסד"ל דוקא אשר צצמים ממעל ואשר צצרך מתחת לרקיע

אבל זורת דמות צואה שצמיח לא תלמוד לומר ואשר צמיח להציא הסורזרים נראה שהוא מין שד שצמיח שקורין נינס"ל בלשון אשכנזי וכל אילו אינן אסורין לעשותם אלא פרופים חקוקין אצל לא ממין הצבעים כמו שהוכחתי אמנם על כסא שלמה אי תמיה דכתיב ושנים אריות עומדים אצל הידות ושנים עשר אריות וגו' (מלכים א') ואין לומר דעל פי הדיבור הוה כדכתיב וישב שלמה על כסא ה' למלך (דה"א כ"ט) שהרי אין נצח ראוי לחדש דבר מעשה וכו' ואיכא למימר צואה מייגדרת מילתא שאני כמו אליהו צהר הכרמל ושמה צואה מילתא נמי איכא למיגדר מילתא שכהיו עדים צאים להעיד צפניו היו אריות שאגים ונוהמים כמו שיש צמדרס ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר אי נמי יש לומר אחרים עשו לו ומשדל ליכא דרבים שמימי גציה כדלמר גבי ר"ג ומה שעשו צמותי היכל וקדשי קדשים יזורים חקוקים צכותל סביב פני הכפיר אל התימורה מפה ופני אריה אל התימורה מפה"ל יש לומר על פי הדיבור הכל צכת"ל (דה"א כ"ח) אי נמי יש לומר דלא שייך לא תעשה לך פסל אלא צתלוש אצל על הכותל צמוזר לא דליו אלא לניו צעלמא וצטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעשה" כמו זה המירון האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הללמים (ע"ז דף מג:) מוכח דכל מיני פרופין מותר לעשות אפילו חקוקין וחומתה צולט חוץ מפרטוף אדם לחודיה או דמות ארבעה פרופין צהדי הדדי שצכסא הכצד אדם אריה שור נשר דמות שמשין צצמדור העליון וצצמדור תשמישי מקדש לעשות כמותו"ל צית צצנית היכל אכסדרה צצנית אולם כמותן צצרכו ורצו שולחן צצנית שולחן מנורה צצנית מנורה"ל אצל מילי אחרים שרי תדע דלמר אצ"י התם לא אסרה חורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן והדר אמר אצ"י לא אסרה חורה אלא דמות ארבעה פנים צהדי הדדי והדר אמר אצ"י לא אסרה חורה אלא שמשין צצמדור העליון ופרין וצצמדור התחתון מי שרי והתניא אשר צצמים (שמות ב) לרצות חמה ולצנה כוכבים ומזלות ממעל לרצות מלאכי השרת ומשני כי תניא ההיא לעודם ופרין לעצם אפילו שלשול קטן נמי ומשני אין הכי נמי ומסיפא דקרא נפקא אשר צצרך לרצות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרצות שלשול קטן ופרין ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון אהי לא תעשון כדמות שמישי המשמשין לפני כו' ומשני שאני רצן גמלאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלל קאמר אלא ככל"ל הנך שנויי שמע מינה דלא הדר ציה מכל מאי דשני מעיקרא ולא מסרו הכתוב אלא לחכמים ושמשין צצמדקש לא אסירי אלא כמותן דוקא כדמת ארכו ורצו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות צית ושולחן וכלים לפי שהיו צצמדקש אלא ודאי לא אסרה חורה אלא כמותן ממנו ועוד כיון דאפשר לעשות כמותן מסתמא לא אסרה אלא כיונא צהן אצל שמשין צצרקיע שאי אפשר לעשות כמותן אסרה חורה לעשות דוגמתן ואע"פ שאינו עושה כמות ארכו ורצו לפי שאי אפשר לשמשין צצמדור העליון כגון חיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים רבים גציה משום דכתיב לא תעשון לא תעשון"ל מרי זימני לררשה לא תעשון אהי שמשין שאני דהיינו צצמדור העליון כלל וקרי ציה לא תעשון אחי ולהכי פרטוף אדם לחודיה אסור וארבעה פרופין אדם אריה שור ונשר אסור ולעצור עליו צצמים משום פרטוף אדם ומשום ארבעה פרופין צהדי הדדי דהיינו דמות החיות ולא תעשו לכם אינטרין לשמשין צצמדור התחתון כגון חמה ולצנה כוכבים ומזלות ודוקא לכס לעצמכם אצל אחרים עושין לכם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דצרחי עמכם וסמין ליה לא תעשון דהיינו כל שמן השמים לא תעשון דהיינו אפילו שמשין צצמדור התחתון ודוקא אחס לא תעשון אצל אחרים עושין לכם ואת"ל אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש לשמשין צצמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עושין לכם דמשמע לכם לא ימנא לכם וכי האי גוונא דריש צצורת כהנים צצרשת קדושים תהיו"ל אלהי מסכה לא תעשו יכול יעשו"ל אחרים תלמוד לומר"ל לכם והא דתניא אשר צצמים לרצות חמה ולצנה כוכבים ומזלות ממעל לרצות מלאכי השרת ומוקי לה לעודם היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעודם לעצור עליהם משעת עשיה ואע"ג דמלאכי השרת עוצר צלא תעצדם"ל אפילו כשאחרים עשו לו (דהיינו פרטוף אדם"ל) יש לומר לעצור עליו צצמים אי נמי אפילו אם הוא של פרקים דמשום עשייה לחודה לא עצר כדליתא צצרק כל הללמים (ע"ז דף מג:) מכל מקום כי עצד להו לעודם חייב: אלו וא"ו מציון נבראו. פירוש שאמצעיתו"ל של עולם והלדדין מנין נבראו: אלא

כאיש המעורה בלוייה ש"ו. הגדק וחזק בלשמו צין ורועותיו: הוציאו ש"ו. קיפלוס מן הכותל: מציון נברא. ציון נבראת מחילה וסביבה נדקו רגבים עד סוף העולם מכל זד: בצקת עפר למוצק. מוצק אחד היה לו ומסס נדקו רגבים סביבו: מן הצדדין נברא. ארבע מונקות היו לו ונמתח והלך מכל זד עד שנדק בלמעשה: כי לשלג יאמר הוא ארץ. מעשה ארץ ומינין גשם מטר וגשם מטרות מלרבע דלדין הורידו והגשימו להעשות ארץ: מציון מב"ל יופי. נמריה כמיב: תולדות השמים. מאורות וכוכבים: ה"ג תולדות השמים משמים נבראו ותולדות הארץ מן הארץ נבראו: כמנגנא

ל'קוטין רש"י [שייך לעמוד א] דוחקין וכו' וצ"ל יוצאין. לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדלמר"ל צמגלה (דף י') ארון שעשה משה כשמונת נדביר היה לו עשר אמות ריות ממנו לכותל לכל זד והדביר היה עשירים על עשירים ומקום ארון אינו ממשעט צצצר דננס היה עומד אלא צצמנע הדביר קאי והפתח נמי היה צצמנע צכותל מנרתי והיו הנדים צולטין צצרכות צצפתח. צצרכות הינה פירוש צצפתח צית קדשי הקדשים לציעות צעלמא ולא משום מחילה דהא אמה טרקסין הואי צצמדקש ראשון וכו"ל לוקמס צצמדקש צ' דהוי פרוכת [הא] ליכא למימר [הכין] צצמדקש שני לא הוה ארון ונדסי דלשניהו ננו צצנס' יומא (דף צ"ג) ועוד דקרא צצמדקש ראשון כתיב [מנחות צח]. צצרו דהבר דדדי יי. דודי נעשה לי כמו שיש לו צצרו המור צצוקו ואמר לו הרי לך צצרו זה שיתן רחם טוב מן הראשון צצצדת כך הקדוש צ"ה נחלה לישראל על מעשה העגל ומלא להם צצפרה על עונם ואמר הצמדנו למשכן וצצא זהב המשכן וצצפר על זהב העגל. בין שדי יצ"ן. אף על פי שמעלמי צו אמר לטון שס. בין שדי. בין שני צדי הארון [שיר השירים א. יא]. ויא' יבאו צצראות ככ"ע את הקדש. למון נמקן שלו כמו שפירשמי למעלה (פסוק ה) צצפרה זו, ופרשו עליו עגד פלוני וכו' אוחו צצמכסה פלונית וצולע שלו הוא כסוי [במדבר ב. כ]. דבבב"י. צצרכות צצכנגד הפתחים דלציעותא צצצדי. יעבדה שעריה. לעורה. שתיים בדביר. תחת אמה טרקסין. ושתים כנגדן בעצ"ה. להצדיל צין עליות היכל לעליות קדשי הקדשים וגם הן צצמקום אמה טרקסין [מנחות קד]. ואת כ"ל קירות הבית. קירות העץ. מלב קצ"ע. מוקפות צצורין [מלכים א. ה. טז]. [פתוחי מקצעות ברובים]. חקוקי צורת כוכבים וקולט ומגלים ופרחים [מלכים א. ה. טז]. מישיר ע"ל המוחקה. הוצא מכוון על חיקוק הצורות שוקע צצמקום אמה טולט צצמקום צציעתו שיהיו הצורות נכרות צו [שם. לה]. כמעבר איש וצצורות. פתח סביב כוכר וצצנה הצצוקי"ל צצורעומין כן פירשו רשומי. צציעתו שיהיו הצורות נכרות צו [שם. לה]. כמעבר איש וצצורות. פתח סביב כוכר וצצנה הצצוקי"ל צצורעומין כן פירשו רשומי.

ל'קוטין רש"י [שייך לעמוד א] דוחקין וכו' וצ"ל יוצאין. לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדלמר"ל צמגלה (דף י') ארון שעשה משה כשמונת נדביר היה לו עשר אמות ריות ממנו לכותל לכל זד והדביר היה עשירים על עשירים ומקום ארון אינו ממשעט צצצר דננס היה עומד אלא צצמנע הדביר קאי והפתח נמי היה צצמנע צכותל מנרתי והיו הנדים צולטין צצרכות צצפתח. צצרכות הינה פירוש צצפתח צית קדשי הקדשים לציעות צעלמא ולא משום מחילה דהא אמה טרקסין הואי צצמדקש ראשון וכו"ל לוקמס צצמדקש צ' דהוי פרוכת [הא] ליכא למימר [הכין] צצמדקש שני לא הוה ארון ונדסי דלשניהו ננו צצנס' יומא (דף צ"ג) ועוד דקרא צצמדקש ראשון כתיב [מנחות צח]. צצרו דהבר דדדי יי. דודי נעשה לי כמו שיש לו צצרו המור צצוקו ואמר לו הרי לך צצרו זה שיתן רחם טוב מן הראשון צצצדת כך הקדוש צ"ה נחלה לישראל על מעשה העגל ומלא להם צצפרה על עונם ואמר הצמדנו למשכן וצצא זהב המשכן וצצפר על זהב העגל. בין שדי יצ"ן. אף על פי שמעלמי צו אמר לטון שס. בין שדי. בין שני צדי הארון [שיר השירים א. יא]. ויא' יבאו צצראות ככ"ע את הקדש. למון נמקן שלו כמו שפירשמי למעלה (פסוק ה) צצפרה זו, ופרשו עליו עגד פלוני וכו' אוחו צצמכסה פלונית וצולע שלו הוא כסוי [במדבר ב. כ]. דבבב"י. צצרכות צצכנגד הפתחים דלציעותא צצצדי. יעבדה שעריה. לעורה. שתיים בדביר. תחת אמה טרקסין. ושתים כנגדן בעצ"ה. להצדיל צין עליות היכל לעליות קדשי הקדשים וגם הן צצמקום אמה טרקסין [מנחות קד]. ואת כ"ל קירות הבית. קירות העץ. מלב קצ"ע. מוקפות צצורין [מלכים א. ה. טז]. [פתוחי מקצעות ברובים]. חקוקי צורת כוכבים וקולט ומגלים ופרחים [מלכים א. ה. טז]. מישיר ע"ל המוחקה. הוצא מכוון על חיקוק הצורות שוקע צצמקום אמה טולט צצמקום צציעתו שיהיו הצורות נכרות צו [שם. לה]. כמעבר איש וצצורות. פתח סביב כוכר וצצנה הצצוקי"ל צצורעומין כן פירשו רשומי.

ל'קוטין רש"י [שייך לעמוד א] דוחקין וכו' וצ"ל יוצאין. לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדלמר"ל צמגלה (דף י') ארון שעשה משה כשמונת נדביר היה לו עשר אמות ריות ממנו לכותל לכל זד והדביר היה עשירים על עשירים ומקום ארון אינו ממשעט צצצר דננס היה עומד אלא צצמנע הדביר קאי והפתח נמי היה צצמנע צכותל מנרתי והיו הנדים צולטין צצרכות צצפתח. צצרכות הינה פירוש צצפתח צית קדשי הקדשים לציעות צעלמא ולא משום מחילה דהא אמה טרקסין הואי צצמדקש ראשון וכו"ל לוקמס צצמדקש צ' דהוי פרוכת [הא] ליכא למימר [הכין] צצמדקש שני לא הוה ארון ונדסי דלשניהו ננו צצנס' יומא (דף צ"ג) ועוד דקרא צצמדקש ראשון כתיב [מנחות צח]. צצרו דהבר דדדי יי. דודי נעשה לי כמו שיש לו צצרו המור צצוקו ואמר לו הרי לך צצרו זה שיתן רחם טוב מן הראשון צצצדת כך הקדוש צ"ה נחלה לישראל על מעשה העגל ומלא להם צצפרה על עונם ואמר הצמדנו למשכן וצצא זהב המשכן וצצפר על זהב העגל. בין שדי יצ"ן. אף על פי שמעלמי צו אמר לטון שס. בין שדי. בין שני צדי הארון [שיר השירים א. יא]. ויא' יבאו צצראות ככ"ע את הקדש. למון נמקן שלו כמו שפירשמי למעלה (פסוק ה) צצפרה זו, ופרשו עליו עגד פלוני וכו' אוחו צצמכסה פלונית וצולע שלו הוא כסוי [במדבר ב. כ]. דבבב"י. צצרכות צצכנגד הפתחים דלציעותא צצצדי. יעבדה שעריה. לעורה. שתיים בדביר. תחת אמה טרקסין. ושתים כנגדן בעצ"ה. להצדיל צין עליות היכל לעליות קדשי הקדשים וגם הן צצמקום אמה טרקסין [מנחות קד]. ואת כ"ל קירות הבית. קירות העץ. מלב קצ"ע. מוקפות צצורין [מלכים א. ה. טז]. [פתוחי מקצעות ברובים]. חקוקי צורת כוכבים וקולט ומגלים ופרחים [מלכים א. ה. טז]. מישיר ע"ל המוחקה. הוצא מכוון על חיקוק הצורות שוקע צצמקום אמה טולט צצמקום צציעתו שיהיו הצורות נכרות צו [שם. לה]. כמעבר איש וצצורות. פתח סביב כוכר וצצנה הצצוקי"ל צצורעומין כן פירשו רשומי.

כמעבר. לשון אחיה ודניקן כוכר המערה נקצנה ופירשו אים וליומו ולפי משמעותו ליות לשון צצוק שולדור"ל צע"ל" כמו ליות היו שם עשויות כמערת אים והמערה כמו שפירשטו [שם. ז. לן]. [ע"כ שייך לע"א]. ערותה. קלוה [איכה א. ח]. בצקת עפר. יום שנתקמו עפר. למוצק. ליקוד עולם צצמנעיתו. ורגבים ידבקו. צציעתו לצצדין עד כי נמלל ארכו ורצו [איוב לח. יח]. כי לשלג יאמר. ע"י קולות הללו (בפסוק ה). [הוא] ארץ וגשם כו'. כולמר מד' רומת יצא [שם. לו. ח].

כמעבר. לשון אחיה ודניקן כוכר המערה נקצנה ופירשו אים וליומו ולפי משמעותו ליות לשון צצוק שולדור"ל צע"ל" כמו ליות היו שם עשויות כמערת אים והמערה כמו שפירשטו [שם. ז. לן]. [ע"כ שייך לע"א]. ערותה. קלוה [איכה א. ח]. בצקת עפר. יום שנתקמו עפר. למוצק. ליקוד עולם צצמנעיתו. ורגבים ידבקו. צציעתו לצצדין עד כי נמלל ארכו ורצו [איוב לח. יח]. כי לשלג יאמר. ע"י קולות הללו (בפסוק ה). [הוא] ארץ וגשם כו'. כולמר מד' רומת יצא [שם. לו. ח].

כמעבר. לשון אחיה ודניקן כוכר המערה נקצנה ופירשו אים וליומו ולפי משמעותו ליות לשון צצוק שולדור"ל צע"ל" כמו ליות היו שם עשויות כמערת אים והמערה כמו שפירשטו [שם. ז. לן]. [ע"כ שייך לע"א]. ערותה. קלוה [איכה א. ח]. בצקת עפר. יום שנתקמו עפר. למוצק. ליקוד עולם צצמנעיתו. ורגבים ידבקו. צציעתו לצצדין עד כי נמלל ארכו ורצו [איוב לח. יח]. כי לשלג יאמר. ע"י קולות הללו (בפסוק ה). [הוא] ארץ וגשם כו'. כולמר מד' רומת יצא [שם. לו. ח].

בכריעה אחת, ולסוף הכריעה נותנין שלום לימין ולשמאל, וכן ראיתי למורי הרב שהיה נוהג. אורחא דמילתא הוא. פי' אורחא דמלתא לתת ולטול בימין, מפני שהיא מיומנת ²⁴² יותר, ולא משום דחשיבא טפי.

ת"ש ורובה מימינך ²⁴³. דאלמא ²⁴⁴ ימין ²⁴⁵ חשיבא, וזע"ג דהאי ימינך אימינו של אדם קאי, ואנן אסקינו דכריעה לימינו של הקב"ה ²⁴⁶. י"ל דמימינך היינו נמי שמאל דידתה שהוא כנגד ימינו של הקב"ה ²⁴⁷. וא"כ כיון דימינו של אדם חשיבא משמאל, היא הנותנת דלמעלה נמי כנגד ימינו של הקב"ה אית לן למיכרע טפי, כי הימין משובת.

[08/07/2018](#)

[נד, א] חמשים ושתים שנה. פי' כי מן החחבון ועד תשלום ע' שנה דפקידה שהיתה בימי כרש היו נ"ב שנה, כי מגלות יהויכין ועד גלות צדקיהו והתרכן הוי י"ח שנה, כדאמרינן התם ²⁴⁸ גלו בשבע גלו בשמנה גלו ביי"ח גלו ביי"ט, וכדפרש"י ז"ל.

[דבר הוספה](#)

משונה מחברותיה. פירש רש"י ז"ל אחת מן הטבלאות של שיש שברצפה היתה ²⁴⁹ גבוהה מחברותיה מעט ²⁵⁰.

[נד, ב] בשעה שנכנסו גוים להיכל מצאו ²⁵¹ כרוכין מעורין זה בזה. הקשה הרב בן מגאש ז"ל

ודאי הוראת שעה היתה, לפי שהיה על מזבח החיצון. וקשה לפי זה שהרי בתורת כהנים ²²⁷ ובמקומות אחרים משמע כי לפני לפני ²²⁸ מתו, וכן נראה מפשוטן של כתובים ²²⁹, ואם נאמר דתגהו פליגאן אמתנייתא דהכא ולית להו האי דרשה דהכא, מה נעשה מפשוטן של כתובים. והנכון בזה מה שפירש הראב"ד ²³⁰ דודאי טעו בהוראה זו שהורו לעצמן, שדנו מזבח הפנימי ממזבח החיצון. אי נמי דלמזבח החיצון שנותנין ממנו אש לקטורת כדאיתא במכילתין ²³¹ קרי הדיוט לגבי אש שמים, ומ"מ ²³² כשוגגין הן האנוסין בזה, ואין העונש אלא ממה ²³³ שהזידו שלא נטלו רשות ממש.

ויבא שלמה לבמה ²³⁴ אשר בגבעון ירושלם ²³⁵. פי' ²³⁶ והיה לו לומר מן הבמה אשר בגבעון לירושלים, או אל במה אשר בגבעון מירושלים.

[נג, ב] ואח"כ יתן שלום. כל' שישתחוו ²³⁷ כמי שנותן שלום ונפטר מהבו. ויש נדגין ²³⁸ לתת שלום ממש, שהם אומרי' שלום לימיני שלום לשמאל.

ומשום שמעיה ²³⁹ אמרו נותן שלום לימינו. ואסיקנא לימינו של הקב"ה שהוא שמאל דידתה, כי המתפלל כמי שעומד ²⁴⁰ לפני השכינה. ומיבעי למיעבד כאביי ורבא דפסעי ²⁴¹ להו לשלש פסיעות

ומ"ס הוא. ²³⁶ כ"כ רש"י. ²³⁷ בלקוטי ר"ב בשם רבנו: שמשתחווה. ²³⁸ הובא בטור או"ח סי' קכג. וכ"כ הראב"ה סי' צו שכן הורגלו רבים לומר, וכתב ששגו בזה עיי"ש. ודבריו הובאו במרדכי ברכות סי' ק"א ובהגהות סמ"ק סי' יא ובטור שם. ועי' ארחות חיים הל' תפלה סי' כו. ²³⁹ כ"ה לפנינו, והב"ח הגיה רב שמעיה, עפ"י הרי"ף ברכות כד, ב בדפי הרי"ף, וברא"ש שם פ"ה סי' כג הגירסא כמש"כ לפנינו. ²⁴⁰ בלקוטי ר"ב בשם רבנו: כל המתפלל עומד לפני הקב"ה. ועי' רש"י ורבנו אליקים. ²⁴¹ שם: דפסען להני ג' פסיעות. ²⁴² אולי צ"ל מזומנת. ²⁴³ תהלים צא, ז. ²⁴⁴ בד"ר, דאמ' "וט"ס הוא. ²⁴⁵ בלקוטי ר"ב: דימין. ²⁴⁶ עי' תוס' ד"ה וכי, ובמהרש"א. ²⁴⁷ תירוץ זה לא הובא בלקוטי ר"ב בשם רבנו. ²⁴⁸ מגילה יא, ב. ²⁴⁹ ברש"י: ראה. ²⁵⁰ תיבת "מעט" ליתא שם. ²⁵¹ כגו' כ"מ א"פ ול' ואה"ת וילקוט בדק"ס וכ"ה בע"י, וכ"ה גם בר"ה. ולפנינו: ראו. וכ"ה בחי' רבנו לב"ב צט, א: ראו הכרבים.

המחתה, והיה שתי מחתות. ²²⁷ שמיני פרשתא א, כב. ²²⁸ כ"ה שם, ובעלי תוס' הנ"ל כתבו דלפנים מתו. ועי' בפ"י הראב"ד לספרא שם. ²²⁹ דכתוב שם [בויקרא י, א] ויקריבו לפני ה' וכתוב וחצא אש מלפני ה', שיצא האש מבית קדשי הקדשים, ומה זה בית קדשי הקדשים אף זה כן. הראב"ד שם. ²³⁰ עי' פ"י הראב"ד לספרא ריש פרשת אחרי מות. ²³¹ לעיל לג, א. ²³² נראה שמש"כ רבנו להלן: ומ"מ כשוגגין וכו', קאי על התירוץ הראשון, וכוונתו לומר שאע"פ שטעו והביאו מההדיוט משום זה לא היו חייבים מיתה. אבל לתירוץ השני אין לזה כל שייכות. ובלקוטי ר"ב כ"י בשם רבנו הובא פירושו של הראב"ד, והא"ג לא הובא כלל, ואחר תירוץ של הראב"ד כתוב: ומ"מ שוגגין ואין העונש וכו'. ²³³ צ"ל במה. וכ"ה בלקוטי ר"ב בשם רבנו. ²³⁴ כ"ה לפנינו בדברי הימים ב א, יג. ובד"ר: את הבמה, וט"ס הוא, ובכ"י א"פ בדק"ס ובפסקי הרי"ד: אל הבמה. ²³⁵ בד"ר לירושלים. וכ"ה שם ובכל הדפוסים הישנים בדק"ס.

כדרכו, אי אפשר, כי אלו שני מנינות הם, האחת מנין יחידי כדרכו לעצמו והשבע מנין בפני עצמו²⁶¹, וכן אמרו בירושלמי²⁶² מאי שלא יטעה²⁶³ אמר רבי זעירא כדי שיגמור של מטה²⁶⁴ מתוך שבע.

לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין. פי' דהאי יזה, לשון מיותר הוא, שכבר כתיב²⁶⁵ והזה, אלא ודאי בא ללמד שימנה הראשונה עם כל השבע, ולא תהא ממנינם, וכיון שכן אם לא עשה כן לא יצא, דכיון דגזירת הכתוב הוא דכתב רחמנא בפרשה²⁶⁶ חקה, והיינו דאמרין איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה, דלמאן דאמר משום גזירה שלא יטעה יצא, ולמאן דמייתי לה מקרא לא יצא²⁶⁷.

לא היו שופרות לקני חובה. פירוש דאלו לקני גדבה היו שופרות כדלקמן²⁶⁸, והמתנדב קנין גותן שם מעות לקן שלו ומודיע לכהן, והכהן מקריבן אחרי כן לשם הבעלים סתם, כי הוא לא היה יודע ומכיר במעות של מי היו, כדמוכח ממאי דאמרין לקמן²⁶⁸ מפני תערובת חטאת שמתו בעליה. ולקני חובה לא היו שופרות מפני התערובות. ואלו לקרבנות חובת בהמה פשיטא שלא תקנו שופרות, שלא לבטל סמיכה שהיא מצוה²⁶⁹.

מפני תערובת חובה כנדבה. פי' שלא יכיר כהן אי זה לחובה שהאחד מהם חטאת, ואיזה לנדבה

דהא בבבא ובתרא²⁵² אמרינן שלא היו פניהם איש אל אחיו אלא כשהיו עושין רצונו של מקום²⁵³. ויש מתרצים²⁵⁴ דהתם בכרובין דמשה, אבל הכא בכרובים דצורתא שבכותלים, תמיד היו מעורין. ותימא דא"כ היכי אמרינן לעיל²⁵⁵ שהיו מראין להם כרובין דצורתא להראות חיבתן לפני המקום. והנכון כמו שפי' הרא"ם ז"ל²⁵⁶ דהני נמי בנס היו מעורין עכשיו, אלא שנעשה נס לרעה כדי לגלות ערותן.

[נה, א] והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרות. סוגיא דשמעתא דבשעיר כתיב²⁵⁷ והזה אותו על הכפרת, והיינו ואחת למעלה, דהזה אותו על הכפרת אחת למעלה משמע, דאותו חדא משמע כדפרש"י ז"ל. ולפני הכפרת שהם למטה לא כתיב ביה מניינא, אלא דיליף מן הפר דכתיב ביה²⁵⁸ יזה שבע פעמים, ואלו בפר לא כתיב ביה מניינא למעלה, אלא דיליף משעיר.

מר כי אתריה ומר כי אתריה. פי' במקומו של ר' מאיר מקדימין למנות המנין המועט²⁵⁹, ובמקומו של רבי יהודה מקדימין המנין המרובה. שלא יטעה בהזאות. פירש רש"י ז"ל שיהא לו שהות בינתיים לתת לבו למנין שלא יטעה. ורבי"א ז"ל²⁶⁰ פירש שלא יטעה לכלול הראשונה בחשבון השבע האחרונות, ולא ימנה בין כולם אלא שבע. שמא תאמר שנאמר לו שימנה שמונה

(כגו' כ"ב וא"פ בדק"ס אות ב ושם כתב דכן גו' רש"י עיי"ש), ולכן כתב דבמקומו של ר"מ מקדימין המספר המועט, אולם רש"י גורס ברישא דברי ר"י, ור"מ סובר שאומר שתים ואחת שלש ואחת, ולכן כתב דבמקומו של ר"מ מקדימין המספר המרובה. ועי' בפ"י רבנו אליקים. ²⁶⁰ הובא בתוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה שלא. וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהל' עבודת יום הכפורים ה"ה. ועי' בפ"י רבנו אליקים. וכן פי' המאירי. ²⁶¹ עי' תוס' הרא"ש שם שכתב את טעם הדברים. ²⁶² בפרקין ה"ד. ²⁶³ לפנינו : א"ר יוחנן כדי שלא יטעה. וכ"ה בתוס' ישנים ותוס' הרא"ש. ועי' שיח יצחק על תוס' ישנים, ועי' בחי' מרן ר"י הלוי למסכתין ע' ב. ²⁶⁴ שם : שיגמור הזיותיו. וכ"ה בתוספותים הנ"ל. ²⁶⁵ ויקרא טז, יד. ²⁶⁶ שם לד. ²⁶⁷ וכ"כ רש"י, וכ"כ ר"ח, ורבנו אליקים כתב דלא עביד מצוה כתיקונו, וצ"ע. ועי' מאירי ושיח יצחק. ²⁶⁸ בע"ב. ²⁶⁹ כ"כ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש

²⁵² צט, ב. ²⁵³ כ"כ רבנו בחידושו שם בשם הרא"ם (הוא הר"י מיגש) ועי' שטמ"ק שם בשם הר"י מיגש. ²⁵⁴ כן תירץ רבנו בחידושו לב"ב שם, וצ"ע דכאן דחה רבנו תירוץ זה. (ועי' תוס' ישנים בע"א ד"ה ומראין). ²⁵⁵ בע"א. ²⁵⁶ כ"כ רבנו שם בשם ר"י, ואולי ט"ס הוא וצ"ל הרא"ם. וכ"כ השטמ"ק שם בשם הר"י מיגש (הוא הרא"ם) בתירוץ השני, ועיי"ש שכתב עוד תירוץ בשם רבנו הרב ז"ל (הוא הר"י"ף, שהיה רבו), ומהרמב"ן נראה שגם הא"י הוא מדברי הר"י"ף, ולפי"ז מש"כ רבנו בשם ר"י הוא ר' יצחק אלפסי. ²⁵⁷ ויקרא טז, טו. ²⁵⁸ שם יד. ²⁵⁹ מפשטות הדברים נראה דמש"כ רבנו דבמקומו של ר"מ מקדימין המנין המועט, היינו כשסופרים את העשרות מקדימין את המספר המועט, כגון אחת ועשרים. ורש"י כתב להיפך דבמקומו של ר"מ מקדימין את המספר המרובה שאומרים עשרים ואחת. ונראה דרבנו גורס כהגירסא שלפנינו אחת ושנים אחת ושלוש וכו' דברי ר"מ,

היצהיר וזה זכות לישראל לרחם עליהם ודין הוא לכפר עליהם על ג'ע במדת רחמיו :

דף ס"ט. ואי בעית אימא עת לעשות לה' הפרו תורתך. אפשר דשמעון הצדיק

ראה שהיתה שעת סכנה דאכנסדרוס מושל בעולם והני עכברי רשיעי הכיתים דברו שטנה עד שנתן להם רשות להתריב הבית לכן ראה בחכמתו ובקדושתו שמעון הצדיק ללבוש בגדי כהונה ולהמשיך הארה עליונה בשמים ככונותיו ומשם יומשך עליו נוע' ה' ואכנסדרוס עיניו תחזינה אור נוצץ ויכנע וכמו שהיה דירד ממרכבתו והתחממה לו. ורמזו בפי' עת לעשות לה' שאם מה שיעשה הוא לשמו יתברך שרי וזה רמז עת מ' לעשות לה' לתקנה וליתדה עם קב"ה וכן ר"ת לעשות לה' הפרו גימטריא אדני וס"ת גימטריא קדוש עם הכולל :

למח נקרא שמם אנשי כנסת הגדולה שהחזירו העטרה ליושנה. בירושלמי ס' שלשה שאכלו ובמדרש שוחר טוב מומור י"ט אמרו שהחזירו הגדולה ליושנה. והרב עיון יעקב ז"ל כתב שהקשה לו הרב המחבר זקוקין דנורא ז"ל דהו"ל לקרותם כנסת הגבורה או הנוראה דהיינו מאי דהחזירו ואני בעניי כתבתי בזה בסתח עינים בריש אבות דף מ"ו ע"ב ע"ש באורך בס"ד :

דף ע"א. מחיה חיים עשינו שליחותו. אפשר לרמזו דבשעיר המשתלח היו מתכפרין כל עבירות ישראל ונסתם פה המקטרג ס"מ גם אמרו ר"ל שהוא מדבר ביום כסור בשבח ישראל שהם טיבים והם בבית הכנסת מתפללים כלם דומים למלאכים ופירשו רבני אשכנז ז"ל דבזה תחוק כפרן דבכל השנה מלמד קטיגוריא ואינו נאמן וזה הטעם שניתגין לו עונות ישראל והת"ד בקצור והשתא אחר שנשתלח שעיר המשתלח ונתכפרו עבירות ישראל וניתנו לסטיא לז"א מחיה חיים שהם ישראל שנתן לתם חיים ונעשו צדיקים שנתכפר בפרטות עון ג'ע ושומר הברית נקרא חי וא"כ ישראל נקראים חיים שומרי ברית ובוה ניצולים סס"מ דנתכפרו כל העונות וזה רמז מחיה חיים

כל תולכי דרכים בכלל ופרט אפי' על שלוחי מצוה ובכלל תפלתו נכלל גם ר' חנינא ו' דוסא אלא דלגבי דידיה לא אהני דברי ר' חנינא נשמעים כי כל העולם ניוון בוכותו וזכאי באמירתו ולשון עוברי דרך אין פירושו כמיש הרב ז"ל אלא כפשוטו ועל כל תולכי דרכים קאמר :

דף ג"ד. ויצאה אש ואכלתו עמ"ש אני בעניי בקונטרס ככר לאדן דף קפ"ב ע"א בסייעתא דשמיא :

ראו חבתכם לפני המקום וכו' אף דבשעת
החרבן ג"כ היו מעורין כתב הרב עיון
יעקב ז"ל דבשעת החרבן הנקבה חובקת לוכר
דרך פריצות ועונות וכו' והאריך בזה. ולישרי
לן מר דכיון דהיה דרך נס. לא עביד ניסא
דרך פריצות ועונות. אמנם הדברים עתיקים
כמו שביאר הרב עיר וקריש הרמ"ע ז"ל דבעת החרבן היו הכרובים מעורין זה לזה דבעת החרבן היה יחוד תיווג עליון וקדוש כדי שיהיה הכנה וכח לישראל שלא יאבדו בגלות וזה כונת הכתוב ויקרא ה' אליהם לבכי וכו' ויקרא לשון זיווג וזיווג ה' אליהם קב"ה ושכינתיה וזיינו טעמא שהדבר נחוץ לבכי וכו' ולהיות תקנה בגלות היה זיווג עד כאן דברי הרמ"ע ז"ל אפי' ברנליו רמותי מ"ש הכתוב קרא עלי טועד לשבור בחורי הבונה קרא לשון זיווג על דרך שכתב הרמ"ע ז"ל עלי בשבילי מועד כזיווג כיעד כי נגזרה גזרה לשבור בחורי וכו' וכדי שלא אוכד בגלות וגם דיס מקוה לישראל לכן היה זיווג ומשיה נקרא מועד דהיה ט"ב סעין דוגכא למועדי ה' שיש למעלה יחוד זיווג עליון והן הן כפלאות תמים דעים וגודל רחמי בעל הרחמים :

דף ס"ו. תנא דבי ר' ישמעאל עזאזל שמכפר על עון עזא ועזאל פירש רש"י ז"ל כי מכפר על גלוי עריות. ואפשר דברב רחמיו יתברך נקרא עזאזל וזה להליץ טוב על ישראל והיצהיר הוא הגורם ולא מלבם שהרי אפי' מלאכים ירדו למסה וקלקלו כי גדול כח

היתה מדריגתו גדולה כידוע מסוד שמו"י, וגם היה בן אמוץ מזרע מלוכה"י, ולמה לא היתה זאת לו בנבואה רק בחזיון, והנה בא הכתוב (כמתרץ) אשר חזה (רצ"ל מה שבאת לו הנבואה הזאת בחזיון ולא בנבואה, הוא, להיות הדבר הזה סיפור פורעניות) על יהודה וירושלים, וכאם היה הדבר בדיבור שוב בהכרח הוא שחתקיים, על כן לא אמר הש"י זה בדיבור רק בחזיון ואין כאן הכרח וכאם ישובו ישוב י"י וניחם על הרעה ויהפוך לטובה"י.

המערכה ושלא כטבע היו לצורך איזה ישועה בשעתה משא"כ נס כזה מה היה מן הצורך לזה בשעת מתן תורה, ועפ"י הדברים האלה הנה הראה הפועל ישועות לבשר למקבלי התורה אשר לעת המצטרך חוש הראות ישתמש במקום חוש השמע כי יחפוץ הש"י לטובתם וכמו שנתבאר לעיל, הבן הדבר"י.

מאמר ג

צום החמישי

בו ידובר כמה ענינים מן צום החמישי, יהיה במהרה לשישון ולשמחה, וכמה גרגרים במגילה, במהרה תהפך לנחמה ולגילה ורנן.

(א) שמעתי בשם הרב הקדוש מורינו הרב ר' פנחס מקארעין זצוק"ל, על

ביאור הצבי והצדק

שונים כגון מצרה לרצה וכיוצא וכו' והוא מה שנ"ל כי מדרגת נבואה בקול היא מעלה יתירה ממדרגת חזיון וכן יציבא מילתא עפ"י דרך האמת וכו' עיי"ש באריכות.

(ד) ע"י מגילה טו. כל מקום ששמו ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא.

(ה) מגילה י: דאמר רבי לוי מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחים היו וכתוב חזון ישעיהו בן אמוץ וכו'. פירש"י, אמוץ ואמציה - אמוץ אביו של ישעיהו, ואמציה מלך יהודה.

(ו) מאמר זה נמצא לעיל מאמרי השבתות מאמר ו' אות ח' (עמ' ס"ו), להלן אדר מאמר י' דרוש א' בהג"ה, וכן הובא באגרא דכל"ה פ' חקת (עמ' קע"ו) בהג"ה.

(ז) כל זה מבואר היטב באריכות לעיל חודש סיון מאמר ה' אות י"ט, אגרא דפרקא אות רצ"ז (עמ' ש"ל) עיי"ש ובהערותינו.

ועפ"י הדברים האלה יש לך להתבונן מה שדרשו חז"ל בפסוק וכל העם רואים את הקולות [שמות כ טו] רואים את הנשמע [פירש"י שם ועי' מכילתא], דיש להתבונן לענין מאי הראה הפועל ישועות הפלא הזה בשעת מתן תורה, דהנה כל הניסים שנעשה בשידוד

מבואר בספר העיקרים מאמר שלישי פ"ז בהרחבה עיי"ש, וכתב רבינו המלבי"ם עה"פ ונבאו בניכם ובנותיכם וכו' (יואל ג' א'), החזון הוא מדרגה קטנה מן הנבואה שכת הדמיון גובר בו יותר ויחזה מחזות בדמיונו עד שהאור מתלבש במעטפות רבות בציור איזה מחזה וכו' והוא ונבאו בניכם ובנותיכם כי יש שלש מדרגות, א' הנבואה הגמורה, ב' החזון שהוא למטה מהנבואה שיראה מחזות בהקיץ ע"י שיחול השפע על כח דמיונו, ג' החלום הצודק שהוא למטה מן השפע, ומעורב בו תערובות תבן וסיגים יותר מן החזון. ובס' דברים נחמדים ישעיה א' כתב רבינו והנה מה שנ"ל בנדון החזיון הוא ששאר מראות נבואה הוא שהנביא רואה איזה תמונה ומשל וכיוצא והיה שומע קול מדבר אליו, והחזיון הוא לשון מראה וראיה והענין הוא לדעתי שהנביא היה רואה אותיות אור מאירות והיה יודע ברוה"ק לצרפם כדמיון הכהן באורים ותומים והתועלת היא מנבואה כזאת היות שאינו דיבור יכולה הנבואה להשתנות בצירופים

[ב"ב צט.] שזה לא היה רק בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ובהיפך ח"ו הכרוכים הופכים פניהם זה מזה^(א), והשיב להם הקדוש הנ"ל, חייב אדם לפקוד וכו' בשעה שיוצא לדרך וכו', ואתה הבן^(ב).

והנה ימי בין המצרים הם כ"ב, ח"י ימי החול ד' ימי קודש, היינו ג' שבתות וראש חדש, הלא יצרפו יח"ד, ה' ד' הוית^(א) ונמשך אליה היסוד ח"י (עלמין) ונעשין כאחד יח"ד ב"ך יברך ישראל^(ב).

ותבין ותתבונן במזמור הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים (מלשון לשבת יצרה) גם יחד [תהלים קלג א], רצ"ל גם אותו השבת^(א) אשר באותן הימים כ"ב, גם יח"ד כגימ' כ"ב, וסיום המזמור כי שם צוה י"י את הברכה חיי"ם עד העול"ם, שהוא הרמז באלו הכ"ב ימים ח"י נמשך אל הד', הבן^(ב).

ותתבונן לפי"ז תיבת יחוד שמשמשים המקובלים בכל מקום, היינו אות הו' נמשך מן הח"י אל הד' ונתהווה תיבת יחוד בשלימות, הבן^(ב).

ביאור הצבי והנדק

ד' כמו"ש בזה"ק הנ"ל, נמצא דאיות ח"י עם ד' הוא יחוד יסוד ומלכות זו"נ, וזהו הרמז יח"ד היינו דיווג ח"י עם ד', ועולה למנין כ"ב הם ימי בין המצרים.

יג) היינו אותו היחוד והזיווג הנקרא בלשון הכתוב שבת כמו"ש לא תוהו בראה לשבת יצרה (ישעיה מ"ה י"ח).

יד) פי' היסוד הנקרא חיים נמשך ומשפיע עד המלכות הנקראת עולם.

יז) פירוש המשכת הו' אל הח"י להשפיע אל הד' היינו תיבת יחוד בשלימות, כ"ז כתב באגרא דפרקא אות ו' (עמ' ו').

הא דאמרו רז"ל^(א) בט' באב נולד בן דוד, הטעם הוא, להיות נשמת משיח בן דוד היא נשמה היותר גבוה וכוללת, ואם כן צריכין לל"ה זאת הנשמה זווג היותר עליון, והנה נוכל להתבונן בענין אהבה גשמיות בעולם הזה כענין אהבת חברים ואיש עם אשתו, בהיותם ביחד לא תוכר כל כך האהבה, משא"כ כשרוצים להיפרד ולהרחיק נדוד לזמן רב אז יתפעלו הנפשות באהבה יתירה אהבה עזה ^{ממקדל} הגעגועים, ועל כן חייב אדם לפקוד וכו' בשעה שיוצא לדרך [יבמות סב:], ואם כן תתבונן לפי"ז דבשעת הפירוד אז הוא הזווג באהבה יתירה ביותר ומקרי זווג היותר עליון ונולד מזה הנשמה היותר עליונה, על כן להיות בעוה"ר הפירוד בין הדבקים נעשה בתשעה באב, מיקרי בעוה"ר יום יציאה לדרך, נולד מזה הזווג משיח הנשמה היותר עליונה וכוללת, הבן.

ועפי"ז תתבונן מה ששמעתי שהקשו תלמידי הרב הקדוש מוה"ר דוב בער זצוק"ל לרבם, על הא דאמרו רז"ל [יומא נד.] שמצאו האויבים ביום ההוא את הכרוכים כמעט איש וכו' [מ"א ז לו], הלא אמרו רז"ל

(ח) ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד, פתיחתא דאיכה רבה.

(ט) עי' ח"י הריטב"א יומא נ"ד ע"ב בשעה שנכנסו עו"ג להיכל מצאו כרובין מעורין זה בזה. הקשה הרב בן מגאש ז"ל דהא בכ"ב אמרינן שלא היו פניהם איש אל אחיו אלא כשהיו עושין רצונו של מקום וכו'.

(י) כל זה מובא באגרא דפרקא אות ו' (עמ' ה').

(יא) זוה"ק ח"ב קכ"ג ע"ב תנינן במתניתא דילן, ה' ד' הות, מדאתחבר דכורא עמה אתעברת מחד בן ואקרי ה'.

(יב) ביאור הדברים, היסוד נקרא ח"י, מלכות היא בחי' אות ה' אחרונה דשם הוי"ה אמנם לפני היחוד היתה

ויח במדרש (אמור ס' ל') ד"א שובע שמחות אל מהי קורא כן אלא שבע שמחות אלו ז' מלות שבחג ואלו הן ד' מינים שבלולב וסוכה חגיגה ושמחה א"ס שמחה למה חגיגה וא"ס חגיגה למה שמחה. ופירשו שהוא קושיא בלא תירון מפני שמפרשין חגיגה על שלתי חגיגה ושמחה שלמי שמחה. אך באמת יחן דמפרש ז' שמחות בז' המלות דבד' מינים כ' ושמחה לפני ה"א וגו' וחגיגה הוא עדמ"ס בתוס' (חגיגה י') חוגו חגא י"מ לשון מחולות כמי יחוגו ויטעו כשכור. והייט מה שמבטל עלמו ודעתו לגמרי לכבוד השי"ת כפיין שמליט בדהמסיה ודוד מכרכר בכל עונו לפני ה' וגו' ומיכל אמרה ע"ז פהגלות נגלות וגו' והייט שביטל כל דעתו לכבוד השי"ת. וכפיין שמליט (כתובות י"ז.) ר"ש בר"י מרקד אתלם אר"ז קא מכסיף לן סבא כו' אהניי' ל"י כו' שפתי' לסבא שהי' מתנהג כשופה לש"ש לשם מטה וע"ז מביא בתוס' המשל כמו יחוגו ויטעו כשיכור שמבטל כל דעתו לש"ש. וכ' חג הסוכות חפשה לך שבעת ימים באספך וגו' וכ' ושמחה בחגך קאי על שניהם על מלות סוכה ועל מלות חג שהוא חוגו חגא המחולות ומלות שמחה הוא מש"ג והייט אך שמח שגדרש (סוכה מ"ח) על שמע"ל שאז אין שום מלוא רק קביעות השמחה שיהי' לו הוי' לעולמי עד. והז' שמחות נגד הז' רועים האושפזין שד' פייגים נדרש (נמ"ר שס) נגד האבות ויוסף. פרי עץ הדור זה אברהם כו' כפות חמרים זה יצחק כו' וסוף עץ פרות זה יעקב כו' וערבי נחל זה יוסף וכו'. ושמחה נגד משה רבינו כמ"ש ישמח משה במתנת חלקו שהיא התורה שניתנה לו במחנה. וכן שמע"ל והייט אך שמח ששמחין בלא שום מלוא רק בדרת כמשי"ג פקודי ה' ישרים משמחי לב וכ' לישרי לב שמחה ישרים לשמחה (כמ"ש סופ"א דתענית) וסוכה נגד אהרן שבזכותו זכר לפני כבוד (כמ"ש שס ט'). וחגיגה נגד דהמע"ה שבו מליט המחילות ורקידין שביטל עלמו וכבודו לכבוד השי"ת וכשי"ג ושחקי לפני ה' ונקלוטי עוד מזאת וגו' והוא חוגו חגא. וע"ז הביאו בתוס' מלשון יחוגו ויטעו כשיכור ובשבת אכין כל ישראל לשמחה בתורה דשבת דט"ע בשבת פתנה תורה (כמ"ש שבת פ"ו:) ושבת יום השביעי זא טושבע"פ (כמ"ש זה"ק בראשית מ"ז ע"ב) מלכות פה טושבע"פ וז"ש ישמחו במלכותך שומרי שבת :

ויח בננוסח יחי רלון כשנכנסים לסוכה אגחט לואמרים ובזכות לאתי מביתי המולה חשב לי בזאת כאלו הרחקתי מדוד ויש טעמא

יחזר מפורש ובא"ס נחתייבתי גלות יחשב לי כאלו הרחקתי מדוד. ולכאורה איך יחן שיהי' מלות ישיבה סוכה נחשב לגלות ובפרט כי גלות הוא ענין לער והמלטער פפור מן הסוכה. אכן מקור הטעם הוא מפסיקתא דאיתא בפסיקתא מלות סוכה אחר יוה"כ אחר שנמחלו העוטים לולי נחתייבו גלות מהי' מלות סוכה כגלות בכל דכתיב ובזאת עד בכל שם חננלו ומשם יגאלך ה' מקף כל אויביך. ולהבין מה שמזכיר דייקא גלות בכל הלא אגחט משועבדים בכל הארבע מלכיות. אכן גלות בכל מרמו שכל ענין הגלות הם רק לטובת ולישועות ישראל כמו שהי' בגלות בכל התחלת יגדיל תורה ויאדיר ויזמר זכו ישראל בכלל ממה שזכו בארץ כי שמעתי מאדומ"ר הק' וללה"ה שבעת שגלו לבבל כולם הלכו במר נפש ויחזקאל הלך בשמחה רבה. הייט מפני שיחזקאל הרגיש אור הקדושה אשר יזריח הקב"ה לישראל בבבל יחזר מבהיותם יושבים על ארמחם. וכן הי' שנתגלה ליחזקאל מה שלא נתגלה לשום נביא ומוזה כדאי' בזה"ק (ח"ב ב' ע"ב) כד נחמו לבבל אחפתמו שמיא ושראת רוח קדשא על יחזקאל וחמא מה דחמא ואמר לון לישראל הא מאריכוון הכא וכל חילי שמיא ורתיכא דאתי למידר בייכוון וכו' כיון דחמו ישראל כך חדו וכו' ולא חיישו על גלותיהון כלל דהא ידעו דקב"ה לא שביק לון וחמן שכינתא עמכון. ושם בבבל התחיל התפשטות הדת שבע"פ ואמרו רז"ל (שהש"ר פ"ד ד') הרבה לדיקים העמדי בתורבנה יזמר מישובה והרבה גזירות גזרמי עלי וקיימתים יזמר ממה שגורם עלי. והכל הי' מאנשכנה"ג שהיו בבבל. כי כל הגזירות והסיגים שלא נאמר מי פשאים כולם הם מאנשכנה"ג שתיקט לישראל לזורך קדושת ישראל ביתר שאת ויתר עת. ומליט במשנה שמשון הדיק הי' משורי אנשכנה"ג ואמר והעמידו תלמידים הרבה ועשו סיג לתורה שמסרו נפשם להעמיד תלמידים הרבה להרביץ תורה בישראל ומליט בימי אחשורוש שהיו בגלות וקבלו עליהם החושבע"פ מרטננס מלך אהבת הקב"ה כי כפיית ההר בסיני הי' על טושבע"פ (כדאי' חנחו' נח) שלא רלו לקבל מרטננס כי לריכה יגיעה ולמאם תעטג עוה"ז. ואחנס-בגלות קבלו עליהם החושבע"פ באהבה ובשמחה. ומליט אח"כ שכל החושבע"פ נתגלה להם בגלות בכל ורב יהודא אסר לגמרי ללאת מבבל לארץ ישראל. (כתובות קי:) והגלות בעלמו גרם לישראל להתפשטות התורה הקדושה בדכתיב כי ברב חכמה רוב כעם שהרב הצעם גורם להתגלות רב החכמה כי ברוב חכמה נתקן רוב הצעם וזה שמביא הפסוק משם יגאלך ה' מקף כל אויביך

אויבך היינו היליה"ר (כמ"ש סוכה כ"ב:) שהוא עיקר
 הליב לישראל וע"י הד"ת נתקן גם הלב כסיל
 ונעשים לב אחד להקב"ה. וכמו כן מלוח סוכה חיכה
 אחר יוה"כ שנמחלו העונות לישראל נעשים צרי'
 חדשה להתקרב להקב"ה מרמו לנו שהגלות הוא
 להרבות קדושתנו ותיכף אנחנו נכנסים למנוה ולקדושה
 וסוכה ג"כ מגנת עלינו כי היא הפריסת סכך שלום
 ואנחנו יושבים בסתר עליון ומללח אוחנו שלא יוכלו
 האורבים לבגש אלנו :

ויסו הושענא (מושפי' דמשה) מחמיל אדון
 המושיע דג' הושענות ראשונות

נגד האבות יוס' א' אושפי' דאברהם למפן אחיתך
 שהי' קיים כל החורה כולה (כמ"ש יומא כ"ח):
 אמס זו תורה (ברכות ה'): יוס' ב' אבן שחי' בית
 הבמירה שהוא אושפי' דיחזק' שהי' ישראל ראשון
 דאאפי"ה נקרא תחלה לגרים (חגיגה ג'). אף שזכה
 אח"כ ונקרא איתן האזרחי (כמ"ש ב"ב ט"ו.) שנעשה
 אזרח בישראל ונקרא שמו ישראל (כמ"ש ב"ר ר"פ
 תולדות) מי"ח עד שלא נולד יע"א נקרא תחלה
 לגרים משא"כ יחזק' אביו שהי' ישראל ראשון. וכ'
 וילא יחזק' לשוח בשדה שהלך להתפלל במקום בהמ"ק
 ואברהם אבינו הכיר את המקום מרחוק מקום עקדתו
 וכן אח"כ הכירו מקום המזבח ממה שראו עפרו
 של יחזק' אביו עליו. לכן הושענא שלו אבן שחי'
 בית הבמירה ויוס' ג' אומרים אום אזי חומה ברה
 כחמה נגד יע"א ע"ה שהוא בנה בית בישראל כנסי'
 שמטתו שלמה ובכאן מחמיל הד' שהשפיעו הקדושה
 לישראל ומשה רבנו הוריד הד"ת לישראל. ולית לך
 מלה לחברא יאה"ר אלא אורייתא (כמ"ש זמ"א ר"ב
 רע"א) אומרים אדון המושיע בלתיך אין להושיע ע"ד מ"ש
 (מ"ר אחרי פכ"א) ישפי ביוהכ"פ ישועה מחילת עונות
 והיינו ישועה מקטרונ היליה"ר. ומ"מ לוועקים כל ימי החג
 הושענא והזשיעה נא עד הו"ר חשועה גדולה ואומרים
 אדון המושיע בשם אד' שהוא אס אדוקים אני אי'
 סוראי. וכמו שאמרנו בש"ת שאף בתשובה הגמוכה
 מיראה שהיא ממדה אחרונה ושבת דמפ"ש איהי יראה
 ושרי' בה יראה זכין ג"כ לתשובה עילאה (עד כ"ע)
 עד כה"כ עד הוי"ה אלהיך כל שם הוי"ה שכולל
 כל הסי' מדות (זמ"א רי"ח ע"א) וקולא דלעילא
 רמיזא לאין (שם ס"ה ע"ב) כ"ע. ובסוכות זמן
 מלחמת גומ"ג (כמ"ש סוואור"ח סי' ח"ל בשם ר"ה
 גאון) בתשרי נגאלין ע"י חשוכה הושענא רבה ובזוה"ק
 (השמטות לח"א) ד"ה ת"ח עשר נטיעות כו' וניסוך
 המים הלמ"מ ט' אמרא דאיקר הר סיני הושענא
 אוליסת לי למשה כו' ומסיק וכדין יעבדין ניסוך

המים אינון מים חיים כו' דהא חיים ונהירו אחוסף
 בהוא זמנא כי מלאה הארץ דמה כמים לים מכסים
 והמכוון עפמ"ש בזה"ק לעיל מינה (ד"ה ות"ח בהאי
 חנא כו') וכלהו שבטה יומין עילאין מקבלים מאינון
 מים חיים דנפקין מירושלים עילאה טמירא דירושלם
 מלכות פה פושענא"פ חכמה תחאה ירושלם עילאה
 חכמה עילאה טמירא הייט ע"י אור שנגנו ללדיקים
 לע"ל שהוא קולא דיוד דלעילא דרמיזא לאין דחושענא"פ
 של ר"ע וחביריו כל יקר ראתה עיני זה ר"ע וחביריו
 (כמ"ש מד"ר ות' חקת) הוא מה שמשינין מטלח
 דעתיקא ע"י הדעת שער הכ' ועפ"י שכל והדעת
 שלהם. ועז"א (ב"ב י"ב): ודלמא בהאי מלחא בר
 מזלי' הוא. אך כשמכוין ומתאמרה הלמ"מ כוונת'
 זה א"א להיות בר מזלי' שזה זכה רק משה רבני
 ע"י ענותותו כמ"ש משה קבל תורה מסיני והס
 הלכתא בלא טעמא (כמ"ש פירש"י גיטין י"ד ד"ה
 כהלכתא) כמו החורה שבכתב שהס רק גזירות חוקה
 חקתי ואף שיש טעם הוא רק כמו ר"ש דדרש
 טעמא דקרא (כמ"ש ב"מ קט"ו.) אבל באמת הס
 גזירות. וכן ההלכות של משרע"ה הלכתא בלא טעמא
 וזה זכה רק משה רבני שהי' ענו מכל אדם וכמ"ש
 והחכמה מאין תמלא שחכמתו הי' מאין שהוא עתי"ק
 סתימאה דאיקרי אין כמ"ש (זח"ב ס"ד ע"ב) שהיא
 כ"ע וזהו חנו של יוד שהוא אור שנגנו וזהו מים
 חיים דנפקין מירושלים עילאה טמירא אור הגנו
 קולו של יוד שהיא חכמה וקולו הוא אור שנגנו
 עילאה טמירא. וזה זכה רק מסיני וכמ"ש (שבת ס"ו):
 בסנה לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי קב"ה
 שכינת' עלך אלא משום דמייכת מכל אילני וכו'
 (ועי' מגילה כ"ט.) ומסיק בגין דרמיזא להוא עיבו
 דזמין קב"ה למיעבד כד יעבר קב"ה סאיבו מארעא
 כד יחמון מים חיים פהורים באינון שיתין כו' ההוא
 יס האחרון וכו' וזש"ג כמים לים מכסים ומסיק
 כדין כו' ושאתתם מים בששון ממעיני השועה מאן
 אינון וכו' דאינון מריקין בהאי ישועה וכו' וזש"ג
 אדון המושיע וכו' וכן הספירה שלו נלח. ואי' בגמ'
 (ברכות כ"ח.) והגלח. זה מפלחה של חומה הרשעה
 שבו יהי' נלחת גוג ומגוג ובמד"ר (אמור פ' ל')
 עמש"ג נטימות בימיך נלח משל כו' מאן דנסב
 באיין צדי' אינן ידעין דאינון נלוחיא כו' :

וכו כבד דברנו מזה שהד' מיני משפיעים האור
 פנימי בלב וביחוד הלולב שהוא בחי'
 יוסף הצדיק משפיע האור פנימי ללב נפשות ישראל
 ועל זה עיקר הברכה ניחקן על נטילת לולב וגם
 עיקר הנענושים המה בלולב כדי לנענע בו ואיתא
 בתיקונים

מדע. הלכות תשובה פ"ט פ"י

פ"ט ב אין בין העוה"ו וכו'. מימלא דשמואל פרק כמה אשה יולאה (שבת ס"ג.) כתבתי בפרק קודם זה מה שיש לסקס בלשון זה:

פ"י ד שמה תאמר הריני לומר תורה בשביל שאהיה עשיר וכו' במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו. פרק לפני אידיון (דף י"ט.) מימלא דרבי אלעזר:

אל תהיו כעבדים וכו'. פ"ק דלכות (משנה ג.) ופני שנתקן ממאלת זה ענין לדוק ובימותו כתב שהיו מלוים תלמידים ומשכילים בימור, כלומר ולא לללל: **ד דבר ידוע** וכו'. עד שיסנה זה תמיד כראוי: כתב הראב"ד א"ל זה השנין וכו' שלא תשיח עליהם לך, עכ"ל. מ"ש לשון שיר נראה לדיעו לומר שישמה בלכות ה' כמו שאלם שמה בשיר. השי"ת יסיר חלקנו מארצה שמו אמר וכן יהי לנו:

נשלם ספר המדע

ימות המשיח הוא העולם הזה ועולם כמנהגו הולך אלא שהמלכות תחזור לישראל. וכבר אמרו חכמים הראשונים אין בין ואלה העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכות בלבד:

פרק עשירי

א אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות

באפרוש מן העבירות שהזוירה תורה מהן כדי שאצטל מן הקלות הכתובות בתורה או כדי שלא אכרת מחיי העולם הבא. אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים. ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והגשמים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה: **ב** העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה. ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם וזכה לה. והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא המעלה שצונו בה הקב"ה על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה: **ג** וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עוה

מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה. יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך. והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני. וכל שיר השירים משל הוא לענין זה: **ד** אמרו חכמים הראשונים שמה תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה. ועוד אמרו חכמים במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו. וכן היו גדולי החכמים מצויים לנבונני תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה: **ה** כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה. וכל העוסק בה לא ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה. ואמרו חכמים לעולם יעוסק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. לפיכך כשמלמדו את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ אין מלמדו אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד שישגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה: **ו** דבר ידוע וברור שאין אהבת הקב"ה נקשרת בלבו של אדם עד שישגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל מה שבעולם חוץ ממנה. כמו שצוה ואמר

בכל לבבך ובכל נפשך. אינו אוהב הקב"ה אלא ברעת שידעוהו. ועל פי הדעה תהיה האהבה עם מעט מעט ואם הרבה הרבה. לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה:

נגמר ספר ראשון והוא ספר המדע.

לחם משנה

זו כפשוטו דע"כ לא פליגי אלא שיחודשו דברים שהוא כמנהג העולם אבל הפך מנהג העולם לא וזו היתה כוונתו ג"כ בפ"ט אלא ששם בהלכות מלכים ציאר יותר, זה נ"ל ליישב דברי רבינו ז"ל שלא הביא דברי שמואל אלא כדמות ראה אבל לא דק"ל כוונתו. אבל מ"מ קשה לה סוגיא דפי' חלק דפרין על הא דלור הלננה כאור החמה וגו' ולשמואל דאמר וכו' משמע דל"י חייב בר אבא ניהא ואי כדברי רבינו אפילו לדברי ר' חייב בר אבא נמי קשה דלא ז"ל:

מגדל עוז

פ"י אל יאמר אדם הריני עושה על בנתומי. בהרבה מקומות בתלמוד ובמדרשות: וכן היו גדולי החכמים עד מאהבה. פ"ק דלכות: ה כל העוסק עד לא לשמה. פרק חפלת השחר: ה ואמרו חכמים לעולם יעוסק עד ויעבדו מאהבה. כבר כתבתי בהלכות מ"מ כמה מקומות אמרו כן וגם הוא בפרק חפלת השחר (דף כ"ח): **ו** דבר ידוע וברור עד סוף הפרק שהוא סוף הספר: כתב הראב"ד לא ידענו לאיזה דבר כיון וכו' שלא תשיח עליהם לך עכ"ל: ואני אומר כי הפירוש השני הוא עיקר אצל ר"ע ז"ל והוא נכון ופה:

נגמר ספר ראשון והוא ספר המדע

יכית אליהו שלא נפרד והושלך הגוף מנפשו עוד היום והתקיים מאז עד עולם וכן תנוך כמדדשי רבומיו. והנה ראונו כי זכי הנפש קיום גופן בדברים הדקים והיכים כי אנשי המן נתקיימו בזמן הנבלע בדברים שהיה מאור העליון הממגשם בלרון הצורה וחו שהשיגו בנפלאות כמו שאמרו רבותם שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ומשה שנעלה נפשו יותר בדיעת צוראו לא הולך לדבר זה שנמגשם ותקיים גופו צויו השכינה והסגה העליונה. ודרשו במכילתא היום לא תמלאוהו צדקה אמר להם היום אי אתם מולאין אותו אבל אתם מולאין אותו לעוה"ב. וזו המימלא נהפשה על שני דרכים או שנאמר שהיו צדני העולם הבא מי שלא יגיע מעולם ליהנות תמיד מזיו שכינה ויהיו קיומם צדני הממגשם, או נפרש דעמנו כדברי רבי אלעזר בן חסמא שאנשי העוה"ב קיומם צדוק המן שהוא מזיו השכינה. ומה שאמרו חכמים מהם שעמיד הקב"ה להמיות שזו אין חזרין לעפרן ולומן אלף שנה שעמיד הקב"ה למדש עולמו הקב"ה עושה להן כנפים וחס שנין על פני המים פירוש הכנפים הוא שחלש הנפש מלאכות ותכלש הגוף עמה ולא תהנהג עוד כדדרשין והארכת ימים בעולם שכולו ארון. וראה לדבר כי בתחוק כח הנפש על הגוף השפל בהדבקה בדעת העליון מקירון פני משה שהיו כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, וכן אמרו בפסחם בשעה שהיה רוח הקדש שורה עליו היו פניו בעזרת כלפידים, ואמרו על ר"א הגדול כשהיה דורש במגשה בראשית היו קרנותיו יולאים בקרני משה רבינו ואין אדם מכיר אם הוא יוס או לילה. וכן יש בספרי פני דיקים לעמוד לבא דמותו לתמה ולבנה ולכוכבים ומולות ולצרכים ולששונים ולמנורת בית המקדש ואם לא תשיג דעמנו כיצד יהיה זה נאמן שהוא כן כי הצולא יתברך שמו יודע מקודות הנפש ומהותה יותר מהתחכמותו. עכשיו ציאר [הש"ס](#) שזכר המלות וגמור בקרה כי שר הנשמות וקיומן יהיה בג"ע הוא עולם הנשמות ואח"כ יוראו ימות המשיח במהרה בימינו והוא מכלל העולם הזה ובסוף יהיה יום הדין והחייית המתים ואח"כ העוה"ב כדפירשית ורמו וקיומן לדבר ששה ימי המעשה, בששי נצרא אדם ונגמר בשביעי כן מלכי אומות הקדומות בעולם חמשה אלפים כנגד חמשה ימים שנבראו בהם עופות ושרי המים ושאר דברים והחייקת מלכותם מעט בששי כנגד יצירת בהמה ומיה שנבראו עמה בתחלתו ומלכות בית דוד באלף הששי כנגד יצירת האדם שהכיר צוראו ומשל ככולן ובסוף אורו אלף יהיה יום הדין כנגד אדם שנתון בקופו ושביעי שנת והוא החללת העולם הבא וכן ששה שני שבו ושבו ושמינית רמו לענין. מכלן ילמוד החכם סוד שמינות ויוצאות ככלן וברוך המלמד לאדם דעת, עכ"ל. אף קרמיו:

סליק פירוש ספר המדע בעור המלמד אדם דעת חשנת הראב"ד **ד** דבר ידוע וברור וכו'. א"ל זה השנין לא ידענו לאיזה דבר כיון. ואנו מפרשים אותו בשני ענינים לשון שיר כמו שנין לדור, וענין אחר בעבור

הנהגות מיימוניות **ב** [6] שמואל פרק חלק וכו' במה אשה וכו' אין עומדין: **ו** דבר ידוע וברור עד סוף הפרק שהוא סוף הספר: כתב הראב"ד לא ידענו לאיזה דבר כיון וכו' שלא תשיח עליהם לך עכ"ל: ואני אומר כי הפירוש השני הוא עיקר אצל ר"ע ז"ל והוא נכון ופה:

הלכות תשובה פרק י

(לח) עזה מאוד עד (לט) שתהא נפשו קשורה באהבת ה' (מ) ונמצא (מא) שוגה בה תמיד (מב) כאלו חולה חולי האהבה (מג) שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה

25/06/2018 12:44

לדופקי בתשובה

(לח) עזה מאוד. (קמ) גדר עזה מאד נלמד מקרא דחולת אהבה הנאמר בשה"ש וכמ"ס רבינו צמחון ואהבה זו עולה על האהבה שהיא בזמן שהי' ציהמ"ק קיים וישראל ישבו איש תחת תחת גפנו ותחת תחתנו וחולת אהבה זו היא דוקא בזמן הגלות שאז כנס"י צמאז של געגועי אהבה להקצ"ה והיא האהבה העזה*: (לט) שתהא נפשו קשורה באהבת ה'.

(קמא) שעין האהבה הוא שיהי' האדם מושק ומתאוה ממש אל קרבתו ית' ורודף אחר קדושתו כאשר ירדוף איש אחר הנחמד ממנו תמדה עזה עד שיהי' לו הזכרת שמו ית' ודבור בתהלותיו והעסק בדברי תורתו ואלקותו ית' שעשוע ועונג ממש כמי שאוהב את אשת נעוריו או בנו יחידו אהבה חזקה אשר אפי' הדיבור צס יהי' לו לנחת ומענוג (קמב) ומכלית השלמות של אדם המעלה להיות דבוק בה' ממוך שמחה של מנוה: (מ) ונמצא שוגה בה וכו' והוא שוגה בה וכו' שוגים בה. (קמג) כנוסחא זו נר' עיקר וי"ג כולם צנו"ן דהיינו שונה ופירושו מל' ושנתס וכו"נ שגרס הראב"ד דלק' ה"ו השיג על רבינו וכ' דזה השיגיון לא ידענו לאיזה דבר כיון וכו' שנראה דצמקוס זה הי' גורס שונה צנו"ן דאל"כ למה המתין להשיגו עד שס אף שבאמת נר' דוחק צצמקוס אחד יאמר שונה וצמקוס אחד שוגה כיון שהכל צענין אחד* וי"א (קמד) דהא דלא השיג כן הראב"ד כאן כי כאן מיירי צמהות האהבה וציה פירש שוגה בפשטו אבל לק' ה"ו מיירי צהדרך להשיגה והוקשה לו להראב"ד אין יתכן לומר כי השגי' הוא הדרך והרי הוא עמס האהבה ולכן כתב שהוא או שיר או לשגות צענינוי*: (מא) שוגה בה תמיד וכו' שאין דעתו פנוי' וכו'. (קמה) יוצא מדבריו צ' דברים אי' שיאהב את ה' כל רגע ורגע צ' שלא יאהב אף אחד צעולם כמו אהבת ה' דלא יהי' צמותו מקום וזמן לאהבה אחרת כמו לאהבת ה' וכדמפרש לק' ה"ו שיעזוב כל צעולם חוץ ממנה* (קמו) ומ"מ גם אהבה זולת הצורה אפשרית אם היא להיות סניף לאהבתו ית' כלומר שאוהב איזה דבר זולתו להפיק רצונו שכן הוא ית' רוצה שיאהב אדם זולתו מצנ"י כמס"כ ואהבת לרעך כמוך ונמצא אהבתו את האדם זולתו תלוי' צאהבתו ית' והיא סעיף מאהבת הצורה* (קמז) ואיך אפשר לאדם צכמותו להיות שוגה צאהבת ה' תמיד וקשור בה בכל נימי נפשו עד כדי היותו חולה אהבה דבר זה פירש רבינו לק' ה"ו וציאר את דרכי ההשגלות המציאים את האדם להשתלט צמידה זו והוא ע"י ההצבונות צכמות ומצונות המודיעים לאדם את קונו*: (מב) כאלו חולה חולי האהבה. (קמח) כ"ה הגי' צדפוסים שלפנינו כי סברו שהאל"ף צחיבת כאלו נקודה צחירי"ק אבל צכמ"י הגי' כאלו חולי האהבה והאל"ף צחיבת כאלו נקודה צחירי"ק וכן הלמ"ד צחיבת חולי קריאתה צחירי": (מג) שאין דעתו פנוי' מאהבת אותה אשה. (קמט) אע"ג סתמס אהבת אשה היא אהבה מווייפת ויותר הו"ל לדמות לאהבת צברים נאמנים כדוד ויהונתן מ"מ עיקר הדמיון הוא לענין שאין דעתו פנוי' מאהבתה* וי"מ (קנ) דהדמיון לאהבת אשה הוא דוקא משום שאינה צחה ממילא לאהבת צנים אלא אהבה הנוצרת ע"י האדם צעלמו ששני צנ"א הרחוקים מצבעט זה מזה כרחוק מורח ממערב צהשגלותם ע"י חופה וקידושין והמנהגים כדת משה וישראל יוצרים צנפסס אהבה שהיא נעשית טבעית כמו טבע ממש כמו"כ גם צליוי' ואהבת את ה' אלקיך נתחייב האדם לאהוב דבר שהוא רחוק מאד מהכרתו והוא כמעט נגד טבעו שיאהב האדם דבר נשגב שאין לו צו שום מושג והכרה של ממש ורק משום שיש צאדם נשמה עליונה החצונה מכסא

ביאורים

התורה והיינו צכדי להכיר את הצורה עולם וממוך כך לקיים מצות ידיעת ה' אהבתו ויראתו וע"י הוא דמסייס החינוך ועובר על זה (פי' שאינו קובע מחשבתו צמ"ת אלא) שקובע מחשבותיו צענינים הגשמיים וצהצלי העולם וכו' ציטל עשה זה ועונשו גדול והא חדית לן החינוך דאע"פ דעונש ציטול תורה אין זה דוקא צמי שאינו עוסק כלל אלא על כל עשה ושהה שיוכל לעסוק ואינו עוסק יש לו לחוש פן הוא ח"ו על אותה עשה בכלל דבר ה' צזה כמס"כ הח"מ ז"ל צס' תורת הבית פ"א ומ"מ דוקא המצטל ח"ו כל היום מצטל צזה כל העשה אבל מי צציטל עשה מהיום לא ציטל כל העשה אלא ציטול תורה הוי ולא ציטול גוף העשה כמס"כ צס' צרכת שמואל קידושין סי' כ"ו אות ד' כמו"כ ציטול העשה לאהבת ה' הוא רק צקובע עצמו כל היום לחשוב צעניני העוה"ז ולא צד"ת אבל אם פעמים צמשך היום עוסק צתורה וצמאות ופעמים קובע עצמו לעניני העוה"ז צכה"ג לא מקרי מצטל העשה לאהבת ה' כנלע"ד (שו"ר צעוה"י שבע"ז כ' צקצרה צס' לתשובה השנה כאן):

יפה

ודאי

נכון

נכון

פשוט

אמת

פשוט

שער הציון

(קמ) ליות יחוקאל ח"צ ע' ט"ו: (קמא) מסילת ישרים פי"ט: (קמב) הרחצ דבר שמוס ה' ג': (קמג) מעשה רקח ועי' צכסר משנה כאן ולק' ה"ו: (קמד) בית יחוקאל לק' ה"ו ועי' צנחמת יסורין כאן וצס' עדות ציעקב ח"צ סי' כ"ח ע' ק"ג וע' ק"ח: (קמה) אורח תשובה: (קמו) ס' התשובה ע' ר' סכ"מ צחוק"ל שער אהבת ה' ספ"ב: (קמז) לקט שיחות מוסר ח"ג ע' פ"ג: (קמח) ילקוט שנו"ס: (קמט) אהבת עולם ע' קס"ו: (קנ) לקט שיחות מוסר ח"ג ע' פ"ה: